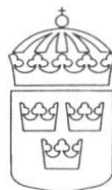

Riksdagens protokoll

1992/93:42

Torsdagen den 10 december

Kl. 9.00 – 13.02
14.30 – 14.31

Protokoll
1992/93:42

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 december.

2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 9 december

Företogs till avgörande jordbruksutskottets betänkande 1992/93:JoU8 samt arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1992/93:AU2 och AU5 (be-
träffande debatten i dessa ärenden, se prot. 41).

Jordbruksutskottets betänkande JoU8

Mom. 2 (redovisning av regeringens prioriteringar)

Utskottets hemställan bifölls med 279 röster mot 13 för meningsyttringen
av Jan Jennehag i motsvarande del.

Mom. 3 (kommission för långsiktigt hållbar utveckling)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 128 för reservation 1 av
Margareta Winberg m.fl.

Ingrid Näslund (kds) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats
som frånvarande.

Mom. 16 (avskrivning av u-ländernas skulder)

Utskottets hemställan bifölls med 282 röster mot 14 för meningsyttringen
av Jan Jennehag i motsvarande del.

Mom. 17 (sambandet mellan militär verksamhet och miljö)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 130 för reservation 2 av
Margareta Winberg m.fl.

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Villkorlig frigivning, m.m.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU2

Utskottets hemställan bifölles.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU5

Utskottets hemställan bifölles.

Meddelande om samlad votering

Tredje vice talmannen meddelade att de på föredragningslistan återstående utskottsbetänkandena skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

3 § Villkorlig frigivning, m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande

1992/93:JuU11 Villkorlig frigivning, m.m. (prop. 1992/93:4).

Anf. 1 JERRY MARTINGER (m):

Herr talman! Förslaget i propositionen om villkorlig frigivning innebär i sina praktiska konsekvenser att villkorlig frigivning normalt kommer att äga rum också vid korta fängelsestraff. Merparten av de personer som berörs är rattfyllerister. Dessa döms ofta till en eller två månaders fängelse.

Väg- och sjöfyllerikommittén, som avser att presentera sitt betänkande i slutet av nästa vecka, kommer att behandla påföljdsvalet vid rattfylleri och frågor angående formerna för verkställighet av fängelsestraff vid detta brott.

Det kan enligt min mening finnas anledning att överväga om inte den avkortning av de lägsta straffen som den nu aktuella propositionen om villkorlig frigivning föreslår kan komma i konflikt med de förslag som Väg- och sjöfyllerikommittén skissar på. Jag anser därför att det finns skäl för ledamöterna i justitieutskottet att ta del av vad Väg- och sjöfyllerikommittén föreslår beträffande rattfylleri innan frågan om villkorlig frigivning slutligen behandlas.

Jag yrkar därför återremiss av ärendet.

(Applåder)

Anf. 2 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Regeringen bedriver en hafsig, slarvig och ogenomtänkt kriminalpolitik. Det får vi ytterligare en bekräftelse på i dag, då det visar sig att regeringen uppenbarligen inte lyckats skapa erforderlig majoritet för det nya förslaget till villkorlig frigivning. Ny demokrati har uppenbarligen ställt ultimatum.

Nu avser regeringspartierna tydligen genom en återremiss av ärendet till

utskottet att vinna tid för att förhandla med Ny demokrati om den villkorliga frigivningen. Att Moderaterna är beredda att göra upp med Ny demokrati om väsentliga inslag i kriminalpolitiken förvånar mig inte.

Det som förvånar mig är att folkpartisterna, de kvarvarande socialliberalerna, nu sitter i Ny demokratis knä också när det gäller kriminalpolitiken. Det är synnerligen uppseendeväckande. Det borde bekymra Folkpartiet.

Om jag har förstått saken rätt kräver Ny demokrati en minimitid på tre månader för den villkorliga frigivningen. Med utgångspunkt från regeringens förslag skulle det innebära ett kraftigt ökat behov av anstaltsplatser, i ett läge när situationen på anstalterna är ytterligt alarmerande.

Inför behandlingen av det här ärendet genomförde utskottet en utfrågning av Kriminalvårdsstyrelsen om anstaltssituationen. Den redovisningen ingav stor oro. Vi har nu en överbeläggning på anstalterna. I vissa fall rör det sig t.o.m. om en dubbelbeläggning av vissa celler.

Fängelserna och häktena är överfulla. Situationen är t.o.m. så absurd att systemet förutsätter en väl utvecklad transportorganisation så att ett visst antal intagna ständigt måste befinna sig på transport mellan anstalterna för att platser skall finnas tillgängliga.

Det här skapar naturligtvis en brutalare och hårdare miljö på anstalterna. Det leder till tvång, våld och sannolikt en ökad återfallsbenägenhet. Det visar internationell erfarenhet.

Genom regeringens politik, som sägs syfta till att få ned brottsligheten, riskerar man nu att en ny och brutalare brottslighet föds.

Intagna som vill arbeta och studera på anstalterna under strafftiden får stå i kö till sysselsättning. Differentiering, narkotikafria anstalter, omtintetgörs. Det var ju, Jerry Martinger, ett av moderaternas stora krav före regerings-skiftet förra hösten.

Chefen för Kronobergshäktet, Lars-Åke Pettersson, säger i en tidningsintervju: Så är det inte mycket kvar av vår ambition att differentiera de intagna, att t.ex. hålla icke-missbrukare från missbrukare.

De signaler om ändrad lagstiftning som kommit från regeringen ökar behovet av anstaltsplatser under nästa år med mellan 800 och 1 000 nya platser. Det är en ökning av anstaltsorganisationen med 25 %, till en årlig driftskostnad av 400 miljoner kronor och en investeringskostnad på 1,1–1,2 miljarder kronor. Skulle inte en del av dessa pengar kunna användas på ett effektivare sätt i brottsbekämpningen än genom en kraftigt utbyggd anstaltsorganisation?

Till detta kommer vad som kan följa av den uppgörelse som regeringspartierna tydligen avser träffa med Ny demokrati om den villkorliga frigivningen. Via justitiedepartementet försökte jag i går få fram uppgifter om vad det skulle innebära i form av nya platser om man följde Ny demokratis förslag om att införa en minimitid av tre månader, alternativt två månader för villkorlig frigivning. Det fanns inga sådana beräkningar här, var svaret från regeringskansliet.

Jag lyckades ändå ta reda på hur sådana beräkningar ter sig. Det finns beräkningar. En minimitid på tre månader innebär ett ytterligare behov av 300 nya fängelseplatser till en kostnad av 120 miljoner kronor. Utskottet avser tydligen att förhandla fram detta vid en förnyad behandling.

Det minsta man kan begära, menar jag, är att frågan inte handläggs så här slarvigt. Ärendet bör skickas tillbaka till regeringen. Om regeringspartierna verkligen vill följa Ny demokratis förslag, helt eller delvis, får man väl åtminstone anstränga sig att finna en finansiering för detta ökade platsbehov, särskilt med tanke på det statsfinansiella läge som Sverige befinner sig i.

Socialdemokraterna yrkar avslag på återremissyrkandet. Vi anser att vår reservation i utskottet om avslag på propositionen nu är än mer bärkraftig än när vi skrev den. Propositionen bör avslås, och regeringen bör uppmanas att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag efter en förnyad bearbetning och efter det att Straffsystemkommittén, som har att handlägga den här frågan, är klar med sitt arbete.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen och avslag på återremissyrkandet.

Anf. 3 JERRY MARTINGER (m) replik:

Herr talman! Eftersom jag föreslår att vi skall avvakta utredningen från Väg- och sjöfyllerikommittén avser jag inte att här i dag gå in i någon debatt med Lars-Erik Lövdén i den allmänna frågan om villkorlig frigivning.

Anf. 4 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att Jerry Martinger inte vill debattera detta, eftersom situationen är minst sagt ganska bekymmersam för Jerry Martinger.

Jag vill ställa en följdfråga till Jerry Martinger. Eftersom vi skall avvakta den utredning som Jerry Martinger har arbetat med och som blev klar förra veckan, undrar jag om vi också skall avvakta remissinstansernas svar och regeringens beredning innan vi tar ställning till ett förslag om den villkorliga frigivningen. Jag önskar ett klarläggande på den punkten.

Anf. 5 JERRY MARTINGER (m) replik:

Herr talman! Precis som jag sade, kommer utredningen i fråga att presenteras i ett betänkande i slutet av nästa vecka, den 17 eller den 18 december.

Anf. 6 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Min fråga var, Jerry Martinger, huruvida vi skulle avvakta remissbehandlingen och regeringens beredning av utredningen. Utredningens förslag kommer ju inte omedelbart att genomföras. Jag förutsätter att utredningens förslag kommer att beredas på vanligt sätt för statliga utredningar. Skall vi, innan vi tar ställning till förslaget om den villkorliga frigivningen, avvakta beredningen av den utredning som tydligen kommer att presenteras nästa vecka?

Tredje vice talmannen anmälde att Jerry Martinger anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 7 ANDERS SVÄRD (c):

Herr talman! Jag stöder Jerry Martiners förslag om återremiss till utskottet. Jerry Martinger har anfört tillräckliga skäl för återremiss.

Anf. 8 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Ny demokrati anser att regeringens proposition är stötande i vad gäller minimitiden innan villkorlig frigivning kan medges. Regeringsförslaget innebär inte någon skärpning utan en reduktion av den tid som skall avtjänas, och därför bifaller Ny demokrati förslaget om återförvisning av ärendet till utskottet. Utskottet ges därmed möjlighet att åter bereda ärendet och att återkomma med nytt betänkande.

Ny demokrati återkommer i debatten när det nya betänkandet föreligger.

Anf. 9 JOHN ANDERSSON (v):

Herr talman! Det framlagda förslaget kommer i en tid när våra fängelser är överfulla och när plats för gripna och anhållna inte finns. Enligt uppgifter som vi alla har fått är lösningen av den akuta situationen överbeläggning och dubbelbeläggning. Häktade får sitta på anstaltens sjukavdelningar, de kan få åka ett par hundra mil till annan ort, m.m.

Förslaget innebär också andra märkliga förändringar, som tidigare har påtalats. För dem som exempelvis döms för rattfylleri kommer strafftiden tydligen att minska till 20 dagar. Det är en anmärkningsvärd signal från samhället vad gäller dessa förseelser.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om avslag på propositionen. Såvitt jag förstår innebär en återremiss till utskottet en risk att förslaget blir än värre märkligt. Därför bör ärendet gå tillbaka till regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 30 §.)

4 § EES-avtalet och advokaterna, m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande

1992/93:JuU13 EES-avtalet och advokaterna, m.m. (prop. 1992/93:64).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 30 §.)

5 § Osann utsaga inför EFTA-domstolen m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande

1992/93:JuU14 Osann utsaga inför EFTA-domstolen m.m. (prop. 1992/93:81).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 30 §.)

Prot. 1992/93:42

10 december 1992

Villkorlig frigivning, m.m.

6 § Ändrad handels- och föreningsregistrering

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1992/93:LU10 Ändrad handels- och föreningsregistrering (prop. 1992/93:27).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

7 § Vissa villkor för statens stöd till byggande av bostäder

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1992/93:BoU9 Vissa villkor för statens stöd till byggande av bostäder.

Anf. 10 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Det ärende som vi nu behandlar har tillkommit på initiativ av socialdemokraterna i bostadsutskottet. En orsak till att många byggprojekt inte har kommit i gång är bankernas ovilja att lämna byggnadskreditiv. En annan orsak är att många ärenden på länsbostadsnämnderna av olika skäl inte hinner behandlas före årsskiftet.

Därför är det initiativ som bostadsutskottet nu tar bra, så att de arbeten som är färdigprojekterade och där man har räknat med att få beslut enligt 1992 års regler kan genomföras enligt dessa regler. Får de inget kreditiv nu är det bra att projekten kan påbörjas på andra sidan årsskiftet. Alla i branschen vet, att om dessa projekt inte får byggas enligt 1992 års regler kommer de förmodligen inte att byggas alls.

Det nya bostadsfinansieringssystem som den nuvarande regeringen drivit igenom i riksdagen med stöd av Ny demokrati kommer att visa sig förödande för byggandet i landet. Någon nyproduktion att tala om lär det inte bli. Kostnaderna i nyproduktionen avskräcker.

Arbetslösheten inom byggbranschen kan nu genom detta beslut hållas tillbaka under en tid. Det ROT-program som riksdagen nu beordrar regeringen att lägga fram, på socialdemokratiskt initiativ, är nödvändigt både ur sysselsättningssynpunkt och för att bevara det befintliga bostadsbeståndet.

Regeringen är passiv. Vi driver en retirerande regering framför oss i dessa frågor. Allt fler får nu upp ögonen för att regeringens bostadspolitik är en katastrof. Ny- och ombyggnationen kommer att stanna av med de regler som gäller från 1993.

Många människor ringer och är oroliga. De måste få genomföra sina planerade projekt enligt 1992 års regler. Riksdagen blockerar inte frågan. Bollen ligger hos regeringen, som av riksdagen här ges vida ramar för att lösa den uppkomna situationen.

För oss är det viktigt att i görligaste mån undvika att ytterligare späda på arbetslösheten. Byggandet är en viktig motor i samhället, då en byggnadsar-

betare ger jobb åt flera andra inom övrig industri. När det nu är billigt att bygga om skall vi också bygga och bevara det fastighetsbestånd vi har.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 30 §.)

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Ändringar i sekretesslagen

8 § Ändringar i sekretesslagen

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande

1992/93:KU11 Ändringar i sekretesslagen (prop. 1992/93:120).

Anf. 11 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Offentlighetsprincipen är djupt rotad och väl förankrad hos det svenska folket. Grundsatsen om offentlighet i förvaltning och rättskipning har i vårt land erkänts och tillämpats sedan lång tid tillbaka. Den ursprungliga formen är den s.k. förhandlingsoffentligheten och innebär bl.a. att allmänheten som regel har rätt att åhöra rättegångsförhandlingar.

I ett historiskt perspektiv har den svenska offentlighetsprincipen, yttrandefriheten och meddelarfriheten varit kommunicerande kärl. Alltsedan den första tryckfrihetsförordningen 1766 har rätten att ta del av allmänna handlingar reglerats tillsammans med den egentliga tryckfriheten. Den då nyinförda medborgerliga rättigheten att fritt och på eget ansvar trycka skrifter syftade till att tillgodose kravet på upplysning om allmänna angelägenheter. För att uppfylla detta syfte krävdes att varje medborgare ägde rätt att fritt ta del av myndigheternas handlingar och att offentliggöra dessa. Införandet av en sådan rätt och dess vidare utveckling sammanhänger därför nära med tryckfriheten.

Det finns kanske anledning, herr talman, här i dag, när vi diskuterar offentlighetsprincipen att vi ägnar Anders Nordencrantz och Anders Chydenius i Mösspartiet en tacksamhetens tanke för deras insatser på 1700-talet i denna fråga. Nordencrantz krav på offentlighet över allmänna angelägenheter och allmänna handlingar var utan tvivel mycket framsynt.

Om vi förflyttar oss raskt framåt i historien till våra egna dagar kan vi också göra mycket intressanta konstateranden. Vi kan då se med vilken noggrannhet lagstiftarna gått till verket med att värna tryckfriheten och offentlighetsprincipen. Jag tänker inte bara på det arbete som föregick 1949 års tryckfrihetsförordning utan också i hög grad på den reformering som ägde rum i regelsystemet under 1970-talet, först 1973-1974 och sedan 1976.

Efter förslag av Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén jämställdes upptagningar för automatisk databehandling med handlingar i traditionell mening. Utgångspunkten var att offentlighetsprincipen inte fick sättas ur spel och att allmänhetens tillgång till information hos myndigheterna inte fick försämrats genom en övergång till automatisk databehandling.

Det är inte minst mot denna bakgrund som utskottet förutsätter att Data-lagsutredningen ser över de frågor som väckts med anledning av EG-kom-

missionens nyligen presenterade förslag till direktiv om integritetsskydd för enskilda och att integrationsarbetet på detta område sker med utgångspunkt i intresset av största möjliga offentlighet.

Något förenklat kan man säga att offentlighetsprincipen fyller tre huvudändamål. Den utgör garanti för rättssäkerheten, effektivitet i förvaltningen och effektivitet i folkstyret.

Handlingsoffentlighetens betydelse för rättssäkerhet och för effektivitet i förvaltningen förstärks genom det i vårt land rådande systemet med fristående myndigheter som i vid omfattning handlägger ärenden självständigt och på eget ansvar. I ett sådant system kan man nämligen i regel inte nöja sig med muntliga besked och yttranden. I stället blir det i stor utsträckning nödvändigt att skriftligen dokumentera beslut, yttranden och direktiv, även när dessa inte riktar sig till någon utanför kretsen av myndigheter. Härigenom skapas underlag för offentlig insyn och kontroll.

I propositionen slås det fast att den svenska meddelarfriheten är helt unik. Jag delar den uppfattningen. Vidare tror sig statsrådet se en möjlighet att i mellanfolkliga sammanhang hävda den form av källskydd som gör den svenska meddelarfriheten unik. Jag tycker att statsrådet på den punkten kunde ha varit mer bestämd. Vårt parti kommer med all sin kraft att arbeta för att hävda vår unika meddelarfrihet och lämna allt det stöd som behövs för att den skall förbli oanfrätt.

Mot den bakgrund som jag här tecknat är det naturligt och lätt att förstå att frågan om offentlighetsprincipen och meddelarfriheten blir ett hett debattämne när vi i ett allomfattande integrationsarbete med andra länder närmar oss Europa.

De förslag till ändringar i sekretesslagen som nu läggs fram innebär begränsade ingrepp i offentlighetsprincipen och i meddelarfriheten. Om detta är vi ense. Det är också viktigt att framhålla att ändringarna inte får gå längre än vad som är absolut nödvändigt för att uppfylla Sveriges åtaganden.

Den debatt om offentlighetsprincipen och meddelarskyddet som hittills förts i Sverige har varit både nyttig och välgörande. Den debatten skall vi fortsätta att föra. De som skall föra vår talan med länderna ute i Europa skall aldrig behöva tveka om att offentlighetsprincipen är omistlig för den svenska rättsordningen och för demokratin i Sverige.

Naturligtvis finns också de med i debatten som försöker måla den onde på väggen. De försöker skrämma folk med att offentlighetsprincipen och meddelarfriheten skulle gå förlorad eller kraftigt urholkas vid ett organiserat samarbete med andra länder. Detta är naturligtvis inte sant.

Det är därför viktigt att de partier i riksdagen som genom årens lopp stått som garant för offentlighetsprincipen och meddelarfriheten med kraft uttalar sig här i riksdagen för att den svenska offentlighetsprincipen och meddelarfriheten inte är förhandlingsbara. Enligt vårt förmenande skulle ett tillkännagivande till regeringen, som vi socialdemokrater föreslår riksdagen, tjäna som ett värdefullt stöd för regeringens strävanden att värna offentlighetsprincipen och meddelarfriheten i kommande förhandlingar.

Vi socialdemokrater kan inte förstå varför utskottsmajoriteten avvisar betydelsen av ett tillkännagivande till regeringen. Ett sådant uttalande från riksdagens sida skulle dessutom vara ett effektivt sätt att begränsa utrymmet

för de krafter som försöker sprida osäkerhet om konsekvenserna av europeiskt integrationsarbete genom att säga att offentlighetsprincipen och meddelarfriheten då skulle gå förlorad.

Integrationsarbetet måste ske på ett sätt som är förenligt med den svenska offentlighetsprincipen. Grundregeln skall vara att offentlighet gäller och att sekretess utgör sällsynta undantag. Det är därför viktigt att vi från svensk sida i det kommande integrationsarbetet hävdar vår tradition av stor öppenhet i förvaltningen och att man inte tillmötesgår för oss främmande sekretessintressen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservation som är fogad till utskottets betänkande.

Anf. 12 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det kan enligt min mening ifrågasättas om vi i riksdagen skall fortsätta att fatta en rad obehagliga beslut i syfte att uppfylla villkor i detta EES-avtal som schweizarna har stoppat. Under alla omständigheter skall ett nytt beslut fattas, och eventuellt blir också innehållet annorlunda. Regeringen skall besluta om tidpunkten för ikraftträdandet av lagändringen.

Jag tycker därför att förslagen i detta betänkande mycket väl kan avslås. Regeringen får se över problemen igen om och när ett nytt EES-avtal nalkas. Jag yrkar därför i första hand avslag på utskottets hemställan, dvs. bifall till Birgitta Hambræus motion K17. I andra hand yrkar jag bifall till meningsyttringen, mom. 1.

Detta gäller i synnerhet sådana frågor där vi tangerar grundlagsproblem och berör effektiviteten i folkstyret och vår rättssäkerhet. Det gäller viktiga områden såsom offentlighetsprincipen och meddelarfriheten.

Vi vet att rättsfilosofin i Centraleuropa har en annan historisk bakgrund än rättsfilosofin i vårt land. Det finns säkert mycket vi fortfarande kan lära av, men där har också i modern tid funnits avsevärd styrka i olika typer av auktoritära strömningar. Jag tänker då på korporativismen och på en centralistisk och auktoritär socialism.

Normbildningen inom EG, som sker inom ramen för Romtraktaten, utgör naturligtvis en kompromiss mellan olika rättsfilosofiska traditioner där varje deltagande land, grupp av länder eller olika strömningar har kunnat komma med sitt bidrag.

Jag har litet svårt att förstå varför Sverige, och medlemsivarna i vårt land, inte skulle kunna göra en ordentlig ansträngning för att i EG inplantera det som vi funnit vara effektivt när det gäller demokrati och rättsväsende. Den aktuella debatten i EG om genomskinlighet och subsidiaritet gör EG-området mer öppet för förändringar än tidigare.

I EES-avtalets del VII, kap. 2 har Sverige åtagit sig att samarbeta om ny lagstiftning som EG tar initiativ till inom ramen för avtalet. Enligt artikel 80 skall samarbetet breddas på en rad områden, och detta kan också påverka lagstiftningen. Det är därför oerhört viktigt hur anslaget när det gäller demokratin, offentlighetsprincipen och meddelarfriheten blir redan från början.

Vi begriper ju att utrikessekretess till nöds kan behövas för utbyte av uppgifter mellan stater. Vi kan tänka oss att acceptera återhållsamheten med uppgifter när det gäller tull-, taxerings- och exekutionsfrågor, eftersom vi re-

dan har haft sekretess, t.o.m. absolut sekretess, angående dessa frågor enligt sekretesslagen.

Men här gäller utvidgningen absolut sekretess hos statlig myndighets verksamhet i en rad avseenden såsom utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn och stödverksamhet i fråga om produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt. Vi tycker att man kunde ha prövat en viss återhållsamhet.

Jag håller med om det mesta som sägs i den socialdemokratiska reservationen.

När det gäller det fortsatta integrationsarbetet och medlemskapsförhandlingarna är det, som jag nyss sagt, oerhört viktigt att frågorna om offentlighetsprincip, sekretess och meddelarskydd behandlas så att effektiviteten i folkstyret i vårt land inte försvagas. Helst skulle den stärkas. Regeringen måste i dessa avseenden agera kraftfullt. Det kan riksdagen gott ge till känna. Det går inte att förhandla bort offentlighetsprincipen.

I socialdemokraternas reservation yrkas avslag på vår motion, vilket jag naturligtvis inte kan stödja.

Skrivningarna om att det är självklart att vi skall uppfylla alla de åtaganden som följer av EES-avtalet kan jag inte heller gå med på, eftersom vi inte vet vad EES-avtalet kommer att innehålla i slutändan.

Med dessa reservationer, som har tagits till protokollet, är jag beredd att rösta för den socialdemokratiska reservationen vad avser mom. 3, som jag yrkar bifall till.

Anf. 13 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Det finns en risk för att den här debatten i dag kommer att bli svårförståelig för en utanförstående allmänhet. Bortsett från en meningsyttring på en punkt från Vänsterpartiet är vi nämligen totalt eniga i konstitutionsutskottet. Trots detta finns det en lång socialdemokratisk reservation. Allmänheten som tar del av den här debatten, i sin helhet eller i referat, kan fråga sig vad som är syftet med detta. Vi som tillhör majoriteten i utskottet har inte begripit det – det är lika bra att erkänna detta med en gång. I sak, och även när det gäller de värderingar som uttrycks i utskottsmajoritetens skrivningar och i reservationen, är vi nämligen helt ense. Ur den synpunkten är det mycket märkligt med en socialdemokratisk reservation.

Jag vet inte om vi helt enkelt skall utgå från att man på den socialdemokratiska sidan tror att en reservation väcker litet mer uppmärksamhet än ett enigt utskottsbetänkande. Ur den synpunkten kan det naturligtvis vara bra, under förutsättning att de som läser reservationen också läser vad utskottet som helhet har skrivit.

Om vi först håller oss till det som utskottsbetänkandet egentligen primärt handlar om, så gäller det några ändringar i sekretesslagstiftningen med anledning av det EES-avtal som riksdagen med stor majoritet har godtagit för kort tid sedan. Det är inga dramatiska förändringar. I propositionen och i utskottets betänkande kan man konstatera att på de allra flesta områden ryms den sekretess som EES-samarbetet kräver väl inom den sekretesslagstiftning som vi redan har. Vi får inte glömma att vi faktiskt även i Sverige har sekretessbestämmelser.

Men på några punkter krävs det vissa justeringar. Dessa är, som jag sade, inte alls dramatiska; de innebär inga principiella förändringar. Utskottet som helhet, bortsett från Vänsterpartiet på en enda punkt, har ansett att dessa förändringar är helt acceptabla. Jag understryker än en gång att socialdemokraterna utan undantag i utskottet står bakom propositionens förslag i dessa avseenden och alltså ansluter sig till utskottsmajoriteten.

Sedan finns det, utöver behandlingen av de konkreta förslagen, i utskotts-betänkandet en del uttalanden om offentlighetsprincipen som sådan, meddelarfriheten, därtill hörande ting och deras värde. Det är, som Kurt Ove Johansson framhöll i sitt anförande, principer som vi är stolta över i vårt land, som vi har hyllat länge och som vi har försökt vidareutveckla i den ena statliga utredningen efter den andra. Jag satt med i en utredning som hade ett förslag om att vi skulle vidga reglerna för meddelarskyddet till att gälla även på den icke offentliga sektorn. Det fick vi inte resonans för under den vidare behandlingen, vilket jag beklagar. Jag nämner detta för att understryka att jag tillhör den sida – om det nu är någon sida – i riksdagen som alltid ivrigt förfäktat offentlighetsprincipen och andra bestämmelser som skall till för att göra denna effektiv.

Denna inställning kommer också på ett otvetydigt sätt till uttryck från utskottsmajoritetens sida i skrivningen i betänkandet. Vi börjar där på följande sätt:

”Offentlighetsprincipen är omistlig för den svenska rättsordningen och för demokratin i Sverige. Genom rätten att få ut allmänna handlingar främjas ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning.”

Fortsättningen citerade faktiskt Kurt Ove Johansson i sitt anförande, så det skall jag inte göra om här.

Vi värderar alltså alla offentlighetsprincipen mycket högt, och utskottsmajoriteten utgår från att dessa principer skall hävdas i alla sammanhang. Det gäller självfallet i EES-samarbetet, där påfrestningarna ju inte blir särskilt stora, men också vid ett EG-medlemskap, där det kan bli något besvärligare i vissa fall, dock kanske inte så besvärligt som många beskriver det i pressen och på annat sätt.

De olika medlemsstaterna inom EG har nämligen mycket skiftande bestämmelser vad gäller offentlighet och sekretess. Det finns inga som har så långtgående och detaljerade bestämmelser som vi, men det är uppenbart att en hel del länder har bestämmelser som går i samma riktning. Det finns alltså ingen enhetlig bild när man ser på EG som helhet. Längst i sekretess går Storbritannien, närmast oss ligger Danmark.

Men jag kan nämna, bara för att ta något exempel, att i Nederländerna antogs så sent som den 1 maj 1992 en ny lag om allmänhetens tillgång till myndighetsinformation. Enligt den nya lagen har var och en som huvudregel rätt att erhålla information om innehållet i handlingar som förvaras hos myndigheter.

Jag kan också nämna att Danmark tidigare hade en bestämmelse som från offentlighetsprincipen undantog handlingar som rörde förslag till EG-beslut eller frågor om tolkning och uppfyllelse av gemenskapsrättsliga regler. Denna bestämmelse upphävdes dock under 1991 utifrån en strävan efter

större offentlighet i EG-frågor. Det finns således inte längre några särregler i den danska offentlighetslagstiftningen för EG-samarbetet.

Detta nämner jag för att illustrera att det här finns två länder vilka, samtidigt som de är medlemmar i EG, har antagit ny lagstiftning som vidgar offentlighetsprincipen och dess tillämpning i resp. land. Detta kan vara värt att notera inför alla dem som menar att EG-medlemskap skulle innebära att vi automatiskt upphäver allt vad offentlighetsprincip, meddelarskydd och liknande heter. Så är det alltså inte.

Men icke förty delar jag helt Kurt Ove Johanssons uppfattning att vi från svensk sida inte skall ge avkall på våra principer i några sammanhang, att vi skall hävda dem inom det fortsatta europeiska samarbetet, och – jag går ett steg längre – att vi skall arbeta för att våra principer får en allt vidare tillämpning i Europa som helhet. Jag tror att det finns goda förutsättningar för detta.

Jag tycker således för min del att det är vilseledande gentemot allmänheten när socialdemokraterna genom en reservation på det här sättet vill försöka ge intryck av att det skulle finnas några grundläggande olikheter vad gäller uppfattningen om offentlighetsprincipens värde mellan majoritet och minoritet i utskottet. Så är icke fallet. Jag var förvånad när det under utskottsbehandlingen kom fram att socialdemokraterna nödvändigtvis ville ha en reservation. Jag är fortfarande förvånad, och jag skulle kanske kunna tillägga att jag tror att det kan vara till skada därför att det av icke initierade kan uppfattas som om det i Sverige mellan större partier funnes något slags grundläggande olikhet när man betraktar dessa frågor och när det gäller handläggningen av dem i det fortsatta Europasamarbetet.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 14 KURT OVE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Om det skulle vara så som Bertil Fiskesjö antydde här på slutet att någon skulle missförstå den socialdemokratiska signalen, så tar vederbörande fullkomligt fel.

Skall man tala om misstag i sådana här sammanhang torde misstaget bestå i att utskottsmajoriteten inte varit beredd att ge regeringen ett tillkännagivande på den här punkten.

Om man läser hela materialet – propositionen, den socialdemokratiska motionen, utskottets och reservanternas skrivningar – och följer hela händelseförloppet, tror jag man lätt finner att den socialdemokratiska motionen har tillfört denna debatt en hel del intressanta synpunkter.

Jag tycker att utskottsmajoriteten visat gott omdöme när den i sin skrivning har accepterat den socialdemokratiska motionen med hull och hår. Det är bra. Därmed kunde man ju, som Bertil Fiskesjö uttryckte det, tycka att striden gäller påvens skägg. Men så är det inte.

Innerst inne håller nog Bertil Fiskesjö med om att majoritetens förfaringsätt är litet egendomligt. Först tar man in huvudlinjerna från vår motion i sin egen skrivning, sedan avstyrker man motionen. Det logiska hade varit att biträda motionen.

Jag förstod av Bertil Fiskesjö inledningsanförande här att han inte tycker att det finns tillräckliga skäl för riksdagen att avge ett tillkännagivande till

regeringen. Jag finner den ståndpunkten litet märklig. De argument för ett tillkännagivande som jag redan angivit borde faktiskt vara skäl nog. Ytterligare ett skäl är att ett uttalande från riksdagen skulle genljuda långt utöver landets gränser. Det skulle också vara en riktig signal till omvärlden att den svenska offentlighetsprincipen och meddelarfriheten inte är förhandlingsbara.

Anf. 15 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Motiveringen för reservationen blev inte klarare genom Kurt Ove Johanssons senaste inlägg. Motiveringen skruvar sig verkligen fram.

Varken utskottsmajoriteten eller den socialdemokratiska minoriteten har funnit några skäl att polemisera mot det som står i propositionen eller mot något annat regeringen i detta sammanhang haft för sig.

Om man ser till vad som är brukligt här i riksdagen är det mycket märkligt att man avger en reservation där man kräver ett tillkännagivande om att man är ense med regeringen och utskottsmajoriteten. För så är det i realiteten, Kurt Ove Johansson.

Ett tillkännagivande har den särskilda funktionen i riksdagsarbetet att det kan användas när man tycker att regeringen har hamnat fel och riksdagen eller reservanterna vill att regeringen korrigerar sig. Men det finns inget underlag för det i den proposition vi har behandlat. Det har inte heller gjorts några uttalanden av företrädare för regeringen som tyder på att man inom regeringen skulle ha planer på att åsidosätta vakthållningen omkring den svenska offentlighetsprincipen i det kommande Europasamarbetet. Det finns inte skymten av bevis om detta.

Ur den synpunkten måste jag vidhålla vad jag sade tidigare, nämligen att reservationen och dess krav på ett tillkännagivande kan missuppfattas bland våra kommande förhandlingspartner som om det skulle råda en stor oenighet i Sveriges riksdag om vakthållningen kring offentlighetsprincip och meddelarskydd. Detta tycker jag är mycket olyckligt.

Jag har inget emot att vi är ense här i riksdagen. Jag har självfallet inget emot reservationer och debatter. Men jag tycker att om vi är eniga så skall vi också kunna tala om detta utan några skygglappar – dels för svenska folket, dels för omvärlden.

Anf. 16 KURT OVE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker Bertil Fiskesjö reagerar litet som prinsessan på ärten när han anser att ett bifall till den socialdemokratiska motionen är det samma som att slå regeringen på fingrarna. Man måste nästan lida av politisk förföljesemani för att komma till en sådan slutsats.

Precis som Bertil Fiskesjö själv har sagt står det tydligt och klart i den socialdemokratiska reservationen att vi yrkar bifall till propositionen. Med ett tillkännagivande vill vi ge regeringen råg i ryggen. Det kan vara bra att ha när man skall ut i Europa och förhandla.

Jag har läst regeringens proposition som ett principiellt uttalande i frågorna om offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. På något annat sätt kan man, tycker jag, inte läsa vad där står.

Det är bl.a. därför som vi från vår sida anser att det är viktigt att riksdagen genom ett tillkännagivande också ger regeringen allt tänkbart stöd. Jag tycker inte, Bertil Fiskesjö, att man skall underskatta den tyngd som ett uttalande från riksdagen på den här punkten kan ha. Ett regeringsuttalande har trots allt inte samma tyngd som ett uttalande från riksdagen.

Anf. 17 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Vi kommer väl inte så mycket längre i den här diskussionen. Man skulle kunna slutsummera att vi fortfarande är helt ense i allt som gäller propositionens sakinhåll och även när det gäller den inställning som finns i propositionen till offentlighet och meddelarfrihet. Det finns ingen åsiktskillnad på den punkten. Då framstår fortfarande detta krav på ett särskilt tillkännagivande till regeringen som mycket märkligt. Det måste ändå ge intryck av att Socialdemokraterna skulle ha en avvikande mening i de här frågorna.

Det skulle vara väldigt intressant om Kurt Ove Johansson kunde hitta en enda mening, en enda sats i utskottets skrivning som han finner anledning att protestera emot, och som principiellt eller sakligt skiljer sig från den socialdemokratiska uppfattningen.

Jag anser fortfarande att denna reservation kan vara vilseledande dels för allmänheten, dels för våra förhandlingspartner ute i Europa. Ur den synpunkten tycker jag det är olyckligt att den enighet som finns mellan oss inte har kunnat manifesteras i ett enigt utskottsbetänkande.

Andre vice talmannen anmälde att Kurt Ove Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 18 BENGT HURTIG (v) replik:

Herr talman! Ett tillkännagivande ger naturligtvis en annan tyngd åt kravet att offentlighetsprincipen inte är förhandlingsbar än vad ett regeringsuttalande ger.

Man kan filosofera över vilken situation vi kommer att hamna i framöver. Om det skulle vara så att EG kräver förändringar i offentlighetsprincipen, blir det naturligtvis en del av förhandlingarna. Anser Bertil Fiskesjö att krav på inskränkningar i offentlighetsprincipen i Sverige är ett tungt vägande argument för att vi inte skall bli medlemmar i den europeiska unionen?

Anf. 19 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Bengt Hurtig menade att ett tillkännagivande skulle ge ytterligare tyngd åt det utskottet säger. På vilket sätt?

Jag ber att få citera ytterligare en bit ur utskottets betänkande: "När det gäller den i motion K18 behandlade frågan om det fortsatta integrationsarbetet inom ramen för EES och EG vill utskottet understryka det som också i skilda sammanhang framhållits av företrädare för regeringen, nämligen att den svenska offentlighetsprincipen inte är förhandlingsbar."

Det Bengt Hurtig efterlyste är precis vad vi säger i utskottsmajoritetens skrivning. Varför då inte ansluta sig till denna, Bengt Hurtig, om ni nu verkligen har den uppfattningen?

Anf. 20 BENGT HURTIG (v) replik:

Herr talman! Vi måste faktiskt notera att det är en minoritetsregering som regerar. Nu skulle vi haft möjligheten att samla en majoritet bakom ett sådant tillkännagivande.

Jag vill också med anledning av de tekniska komplikationer som kan inträffa i samband med mitt yrkande ändra mitt yrkande till att endast avse bifall till meningsyttringen, dvs. till min motion K15 och till motionerna K16 och K17 i denna del.

Anf. 21 Tredje vice talman BERTIL FISKESJÖ (c) replik:

Herr talman! Det är riktigt att vi har en minoritetsregering. Den har i olika frågor bekymmer med att få majoritet för sina förslag. Men i denna fråga är det inte fallet! Här har regeringen lagt fram ett förslag som det råder nästan total enighet om i riksdagen. Oenigheten består i en meningsyttring från Vänsterpartiet på en enda punkt. Det är den enda oenighet som finns i utskottet och, förutsätter jag, i riksdagen som helhet.

Jag för min del tycker att det är mycket märkligt att minoriteten vill manifesteras något slags oenighet i en fråga där vi är ense. Det är förbryllande och vilseledande.

Andre vice talmannen anmälde att Bengt Hurtig anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 22 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Detta ärende har enligt min bedömning fått en alldeles speciell behandling i utskottet. Betänkandet handlar alltså om ändringar i sekretesslagen med anledning av EES-avtalet. Dessutom behandlas yrkanden i tre motioner från allmänna motionstiden. Med anledning av propositionen inkom fyra motioner, varav det i tre yrkades avslag på propositionen. Detta är inte så förvånande när man ser vilka avsändarna är.

I sak är vi alltså i utskottet alldeles överens. Jag instämmer gärna i den historieber beskrivning och i de synpunkter Kurt Ove Johansson framförde i sitt anförande. Vi är alla överens. Vi vill alla med all kraft hävda offentlighetsprincipen. Den är inte förhandlingsbar – det står i propositionen och i betänkandet.

Den socialdemokratiska motionen är i mitt tycke en mystifikation. Läser man den motionen och propositionen kan man snabbt notera, att motionen och propositionen är nära nog kongruenta.

Kurt Ove Johansson och de socialdemokratiska ledamöterna hävdar att motionen har en starkare skrivning än propositionen, och att man i motionen än tyngre betonar att offentlighetsprincipen och meddelarfriheten är omistliga inslag i den svenska lagstiftningen och i det svenska samhället.

Om man lägger motionen och propositionen bredvid varandra, märks det tydligt att propositionens innehåll och ordval har smittat av sig på motionen. Man kan fråga vad som är hönan och vad som är ägget i det här fallet.

Det är samma tryck eller värde i orden i motionen som i propositionen. Ändock utmynnar motionen i en hemställan till regeringen om ett tillkännagivande. Motivet till detta är, har det sagts, att man vill hjälpa regeringen

att poängtera att offentlighetsprincipen och meddelarfriheten är av omistligt värde för Sverige och att de inte är förhandlingsbara.

Jag blir positivt överraskad och ödmjukt rörd när jag förstår att detta är motionens motiv, men samtidigt blir jag ordentligt konfunderad. Nog är väl det självklara ställningstagandet att yrka bifall till propositionen – vilket också Bertil Fiskesjö hävdade – om man verkligen vill stödja regeringen och inte har någonting att anföra som skiljer sig från regeringens förslag.

Socialdemokraterna mäter sig med sitt ställningstagande ut ur en enighet som skulle vara av väsentlig betydelse i det kommande arbetet, och motverkar sin påstådda strävan. Detta är djupt beklagligt, menar jag.

I tidningen Journalisten torsdagen den 3 december säger Kurt Ove Johansson att ett uttalande av riksdagen vore ett stöd för regeringen inför kommande förhandlingar med EG. Det skulle visa att en enig riksdag vill stå fast vid offentlighetsprincipen.

Men vi är ju överens, Kurt Ove Johansson! Så då inte frön av misstro! Det bästa stöd en regering kan få i det här fallet är att propositionen stöds. Jag hoppas därför att detta blir kammarens beslut i dag. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i alla delar och avslag på samtliga motioner.

Anf. 23 KURT OVE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag bestämde mig för att tala långsamt när jag höll mitt anförande. Det gjorde jag med den bestämda avsikten att även Inger René skulle kunna följa med. Om man lyssnade på vad jag sade, kunde man väl ändå höra att det finns en del skillnader i formuleringar som kan vara värda att lägga på minnet.

Jag kanske får upprepa mig, herr talman, på den punkten. Jag skall ta det ännu saktare den här gången. Jag sade att Socialdemokraterna tycker att statsrådet hade kunnat vara litet mer bestämd när det gäller de mellanfolkliga sammanhangen och hävdandet av källskyddet. Jag kommenterade det med att säga att vårt parti med all sin kraft kommer att arbeta för att hävda den unika meddelarfriheten och lämna allt stöd som behövs för att den skall kunna förbli oanfrätt.

Tredje stycket på s. 12 i utskottsbetänkandet börjar med orden: "När det gäller den i motionen K18 behandlade frågan ---." Vi tycker att vår formulering där är väsentlig. Den återfinns inte i propositionen eller i majoritetens skrivning. Den lyder som följer: "Det är enligt utskottets mening nödvändigt att en deklaration med denna innebörd görs av regeringens förhandlare redan när integrationsarbetet startar."

Jag vidhåller det jag har sagt till Bertil Fiskesjö om att jag tror att ett riksdagsuttalande på denna punkt hade varit önskvärt. Det skulle ge en ökad tyngd åt resonemangen. Det är klart att ett uttalande i riksdagen – ett tillkännagivande till regeringen – har en helt annan tyngd än ett regeringsuttalande i det parlamentariska läge vårt land är i.

I övrigt har inte Inger René tillfört debatten ytterligare sakunderlag än det utskottsmajoritetens företrädare Bertil Fiskesjö gjorde. Jag nöjer mig med den kommentaren beträffande Inger René.

Anf. 24 INGER RENÉ (m) replik:

Herr talman! Jag tar tacksamt emot den pedagogiska hjälp som Kurt Ove Johansson vill ge mig. Jag vill bara påminna om att jag nämnde att jag jämförde motionen med propositionen och fann att dessa praktiskt taget var kongruenta. Jag har gjort på det sätt som man gör när man läsbarhetsindexerar text. Jag har jämfört ord för ord och vägt dem på guldväg, vågar jag påstå. Jag vill mena att det inte är någon skillnad mellan propositionen och motionen i detta fall.

Anf. 25 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Vi skall nu ta ställning till några ändringar i sekretesslagen med anledning av EES-avtalet. Det finns tre motioner i vilka man yrkar avslag på propositionens förslag, medan Socialdemokraterna inte har något att erinra mot dessa förslag. Det är därför som den här debatten blir så märklig.

Socialdemokraterna vill blåsa till strid när det gäller vem som är mest angelägen om offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. Precis som Bertil Fiskesjö och Inger René tycker också jag att det är beklagligt att debatten förs på det här viset. Det hade varit en styrka om vi i utskottet hade kunnat vara eniga. Jag förstår inte varför det som utskottet skriver inte skulle betyda någonting. Jag vet inte om det är signaler till omvärlden som ni är ute efter. Annars kan man – som Bertil Fiskesjö sade – uppfatta det som att det finns oenighet i Sverige om offentlighetsprincipen. Det motverkar ju det syfte som Kurt Ove Johansson här vill framhålla.

De alternativa skrivningarna i betänkandet visar inte på några skiljaktigheter. Jag tycker – precis som alla andra i debatten – att det är mycket angeläget att slå fast att offentlighetsprincipen är en viktig hörnsten i den svenska demokratin. Traditionen är lång. Tryckfrihetsförordningen infördes 1766. Därmed har Sverige världens äldsta mer utförliga lag på tryckfrihetens område. Censuren avskaffades. 1810 infördes en grundlag om tryckfriheten. Jag tänker inte närmare gå in på en historisk beskrivning, eftersom Kurt Ove Johansson redan har gjort en sådan beskrivning på ett föredömligt sätt.

Det kan tänkas att Sverige tvingas att göra tillägg till tryckfrihetsförordningen på grund av EES-avtalet, vilket jag ser som ett bekymmer. Vi borde ha ägnat debatten mera åt hur vi skall kunna hävda vår offentlighetsprincip. Jag tänker då på förslaget till EG-direktiv, som har behandlats i EG-parlamentet. Efter mycket diskussion har vissa förändringar i förhållande till det ursprungliga förslaget genomförts. Beslut kommer att fattas i början av nästa år. Under en treårsperiod finns det sedan möjligheter att anpassa sig till direktiven. För Sveriges del gäller detta oavsett om vi blir medlemmar i EG/EU eller ej.

Många EG-länder förfasar sig över Sveriges offentlighetsprincip. De uppfattar den som en kränkning av den personliga integriteten. I många EG- och EFTA-länder har man en helt annan tradition och ett betydligt mindre öppet samhälle än vad vi är vana vid. I EG-direktivet vägs den registrerades intresse mot det offentligas intresse. Det är här som konflikten uppstår.

EES-avtalet innebär inte bara att Sverige måste anpassa sig till EG:s nuvarande lagstiftning när det gäller EES-området. Genom den s.k. lagvalsparagrafen förbinder sig Sverige att överföra även kommande EG-direktiv till

svensk lagstiftning. Det är därför viktigt att kritiskt granska EG:s direktiv angående personlig integritet. Det kommer bl.a. Kurt Ove Johansson, Inger René och jag, som sitter i Datalagsutredningen, att kämpa för. I det sammanhanget har jag inte uppfattat att vi har haft någon skiljaktig mening, utan vi är överens om att vi inte vill ge avkall på offentlighetsprincipen.

I det föreslagna EG-direktivet står det att EG-länderna förbinder sig att inte utbyta information med länder som inte har en tillräckligt stark skyddslagstiftning i fråga om den personliga integriteten. Med ett fritt flöde av varor, tjänster, personer och kapital följer också ett informationsutbyte. Det är här som problemet uppstår.

Jag anser att det är viktigt att Sverige hävdar sin offentlighetsprincip, som under århundraden har varit en självklarhet. Offentlighetsprincipen kan inte bara viftas bort. Ansvariga ministrar och statsråd måste självfallet också hävda denna princip. Ulf Dinkelspiel sade i EES-debatten att Sverige skall strida för väsentliga värderingar i det svenska samhället när det blir aktuellt med EG-förhandlingar. Det tar jag som intäkt för att EG-ministern med all kraft kommer att hävda vår offentlighetsprincip.

Jag tycker inte att Sverige är vare sig unikt eller bäst på alla områden – ett intryck som man kan få ibland när man hör EG-motståndare argumentera för sin sak. Vi har en hel del att lära av andra länder. Men när det gäller offentlighetsprincipen är Sverige ett föregångsland. I det fallet är Sverige unikt. Vi måste med all kraft arbeta för att offentlighetsprincipen skall gälla, oavsett om vi kommer med i EG/EU eller ej.

Sedan vill jag bara kort kommentera en motion, K411, som jag tycker är väldigt viktig. Motionen gäller uppgifter om föräldraskap. Utskottet avstyrker denna motion, eftersom frågan är föremål för remissbehandling. Det är ju så som motioner brukar hanteras när de är under utredning. Jag yrkar därför bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 26 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tror att Ingela Mårtensson hade skrivit sitt anförande innan hon lyssnade på den här debatten. Hon sade att Socialdemokraterna blåser till strid. Jag kan försäkra Ingela Mårtensson om att vi inte på något sätt avsiktligt har blåst till strid i den här frågan. Den dag som Socialdemokraterna blåser till strid kommer det att låta helt annorlunda än vad det har gjort i dag.

Ingela Mårtensson sade att hon är oroad för att den här diskussionen skulle kunna uppfattas som att vi vore alltför oeniga i sak, trots att vi har så många gemensamma nämnare. Det är ett något egendomligt resonemang. Vi socialdemokrater var noga med att i utskottsdiskussionerna vid flera tillfällen betona att vi var beredda att formulera ett tillkännagivande så, att regeringen inte skulle behöva uppleva det som att vi slog regeringen på fingrarna. Vår avsikt var att tillkännagivandet skulle fungera som ett fortsatt stöd för regeringens fortsatta agerande.

Jag ser regeringens proposition som ett principiellt uttalande när det gäller offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. När vi nu har en minoritetsregering hade ett riksdagsuttalande varit på sin plats. Det hade ju inte försva-

gat regeringen i dess agerande. En stor enighet i riksdagen, uttalad genom ett tillkännagivande, skulle få en mycket stor betydelse.

Det råder inga tvivel om att det är en stor allmänhet som har blivit oroad över det som har sagts i debatten. Det har förvisso förekommit många överdrifter. Ett tillkännagivande från riksdagen skulle naturligtvis ha haft betydelse också från den utgångspunkten.

Ett tillkännagivande från riksdagen skulle också genljuda utanför landets gränser. Jag kan inte se att ett krav på ett tillkännagivande på något sätt skulle ha försvårat situationen för regeringen, tvärtom.

Anf. 27 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Det var långt före den här debatten som jag tyckte att Socialdemokraterna ville blåsa till strid, inte minst efter de diskussioner som har förts i utskottet. Det beklagar jag, därför att vi borde ha kunnat enas. När det gäller konstitutionella frågor är det viktigt att uppnå enighet och att stå eniga utåt. Förslag i ett betänkande som antas av en enig riksdag måste ju ha mycket större kraft än om det står två skrivningar emot varandra, skrivningar som dessutom är i det närmaste identiska. Skillnaderna är ju väldigt små. Här har debatterats frågan om tillkännagivande eller ej, vilket inte är särskilt väsentligt i sammanhanget. Det hade varit bättre om vi hade kunnat enas.

Det hade kanske varit på sin plats om Kurt Ove Johansson hade deltagit i EES-debatten och där framfört sin oro i fråga om offentlighetsprincipen. Då hade han kunnat diskutera med Ulf Dinkelspiel och övriga som deltog. Var fanns Kurt Ove Johansson i den debatten? Det är ju just genom EES-avtalet som det kan uppstå problem för Sverige när det gäller offentlighetsprincipen. Också jag känner en viss oro inför hur det här kommer att arta sig i slutänden. Detta är inte beroende av om vi kommer med i EG eller ej, utan av om EG-staterna anser att man inte kan utbyta information med Sverige till följd av den skyddslagstiftning som vi har beträffande personlig integritet. Då kan vi komma i ett mycket svårt läge, där vi måste ta ställning till om vi skall vara med i en integration eller om vi skall hävda våra offentlighetsprinciper. Det är därför viktigt att för framtida diskussioner slå fast att vi gemensamt står fast vid offentlighetsprincipen. De europeiska länderna har ju andra traditioner.

Anf. 28 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag skall väl inte behöva be om ursäkt för att jag deltar i en debatt här i dag kring en proposition om offentlighet och sekretess, som är avlämnad av regeringen. Det vore väl egendomligt om det skulle behöva vara på det sättet.

Skälet till att jag begärde ordet igen, herr talman, var att jag än en gång ville konstatera att om oron hos dem som står bakom majoritetsskrivningen hade varit så stor, som man har försökt göra gällande här, för hur vår diskussion skulle kunna uppfattas, hade det varit enkelt för utskottsmajoriteten att ställa sig bakom det socialdemokratiska kravet på ett tillkännagivande.

Jag begriper fortfarande ingenting av utskottsmajoritetens handlande. Jag har egentligen inte fått ett enda argument för att utskottsmajoriteten inte

kunde göra detta. Det kan väl inte vara på det sättet att utskottsmajoriteten inte kunde svälja de formuleringar som jag läste upp i min replik till Inger René? Om man hade accepterat dem och ett tillkännagivande, hade vi kunnat spara mycket av kammarens tid i dag. Jag anser att jag har gett tillräckligt många starka argument för och motiv till att ett sådant tillkännagivande skulle ha varit på sin plats.

Anf. 29 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! När det gäller texterna kan Kurt Ove Johansson inte påstå att vi har olika uppfattningar. En hel del från den socialdemokratiska motionen har tagits in i utskottsmajoritetens skrivning. Därför är uppfattningarna desamma.

Beträffande själva tillkännagivandet till regeringen har Bertil Fiskesjö i flera repliker förklarat omständigheterna bakom ett tillkännagivande. Ett tillkännagivande skulle kunna tolkas som att det fanns en oenighet mellan regeringen och riksdagen. Det bästa är naturligtvis om vi kan stå eniga bakom ett uttalande från riksdagen. Jag beklagar att vi inte kan göra det denna gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 30 §.)

9 § Dubbelbeskattningsavtal med Tyskland

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1992/93:SkU2 Dubbelbeskattningsavtal med Tyskland (prop. 1992/93:3).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 30 §.)

10 § Dubbelbeskattningsavtal med Mauritius, m.m.

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1992/93:SkU3 Dubbelbeskattningsavtal med Mauritius, m.m. (prop. 1992/93:24).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 30 §.)

11 § Dubbelbeskattningsavtal med Mexiko

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

12 § Dubbelbeskattningsavtal med Botswana

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU5 Dubbelbeskattningsavtal med Botswana (prop. 1992/93:94).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

13 § Godkännande av en överenskommelse med Ungern om ömsesidigt bistånd i tullfrågor

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU7 Godkännande av en överenskommelse mellan Sverige och
Ungern om ömsesidigt bistånd i tullfrågor (prop. 1992/93:92).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

14 § Höjd beredskap

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande
1992/93:FöU2 Höjd beredskap (prop. 1992/93:76).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

15 § Undanförsel och förstöring

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande
1992/93:FöU3 Undanförsel och förstöring (prop. 1992/93:78).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

16 § Verksamheten vid Försvarets datacenter

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande
1992/93:FöU4 Verksamheten vid Försvarets datacenter (prop. 1992/93:73).

Anf. 30 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Anledningen till att jag tar kammarens tid i anspråk i samband med att ett enigt utskott bemyndigade regeringen att privatisera och överlåta statens tillgångar och skulder till andra ägarkonstellationer, kan för vissa av kammarens ledamöter möjligen verka överflödig. Men frågan är betydligt mer komplicerad än vad man kan tro.

Vi är många, som i likhet med de båda motionärerna Berit Oscarsson och Göran Magnusson, starkt ifrågasätter vissa beslut som innebär en centralisering av försvarsmakten och dess olika underorgan.

I dag är det datateknikens utveckling som diskuteras. Det är verksamheten vid Försvarets datacenter som nedläggs utan några större protester, förutom från de närmast sörjande – de anställda som en gång har utlokaliserats och flyttats ut till nya orter och till nya miljöer.

Personligen hade jag gärna velat ta del av ett utredningsresultat från den utredning som motionärerna har aktualiserat. Om en sådan utredning hade kommit till stånd, hade vi fått rådrum för att närmare analysera hela försvarets datakapacitet och utifrån detta fått möjlighet att göra en helhetsbedömning av försvarets framtida datasystem. Jag beklagar att man inte har följt de båda motionärernas förslag.

Nu sprider sig oron bland de anställda, alltifrån Boden till Östersund, Arboga, Karlstad och Kristianstad. Stockholm kan betydligt lättare klara förändringar på grund av de olika system som finns inom Stockholmsregionen.

Jag var med i denna kammare i början av 70-talet, då riksdagen fattade beslut om utflyttning av en rad statliga verk och myndigheter. Även vi i Karlstad fick vår beskärda del.

Omlokaliseringen gick mycket bra, trots vissa farhågor från berörd personal och dess anhöriga. Nu har det gått 15–20 år, och många anställda inom verk och myndigheter frågar sig oroligt vad det är som händer. Är det andra tankegångar i regeringskansliet som gör att man nu vill börja centralisera verksamheten tillbaka till Stockholm eller Göteborg?

Det är inte bara verksamheten vid Försvarets datacenter som i dag utreds och ifrågasätts, utan det är en rad statliga myndigheter, framför allt sådana som är inordnade under Försvarsdepartementets ansvarsområde, som tidigare har utlokaliserats och som nu debatteras. En eventuell omlokalisering till en plats nära ÖB och hans närmaste staber och medarbetare diskuteras.

Utredningar pågår på en rad områden. Jag tror knappast att jag är ensam om att konstatera ett trendbrott och en förändrad syn hos statsmakterna i dessa frågor. Jag kan som exempel ta min egen hemkommun, där den administrativa byggnaden Karolinen i Karlstad är belägen. Karolinen var under en följd av år fylld av olika aktiviteter. Utöver att oron för återlokaliseringar till Stockholm, Göteborg och Malmö sprids, börjar nu en annan tendens att utbreda sig, nämligen att den ena myndigheten efter den andra börjar lämna

de centrala byggnaderna för att ha sin administration förlagd utanför det område där tidigare uppförda byggnader är belägna.

Den investering i byggnader som gjordes i början av 70-talet var nödvändig och regionalpolitiskt riktig. Nu är det andra nyliberala tankegångar som råder, och frihetslängtan efter att få lämna dessa statliga byggnader verkar vara mycket stor. Man flyttar till nyuppförda och palatsliknande byggnader med centrala lägen, och privata fastighetsägare gnuggar händerna, eftersom staten nu står i kö för att flytta in i deras byggnader.

Kan det vara vettigt och samhällsekonomiskt riktigt, herr talman, att låta centrala verk och myndigheter flytta från centralt uppförda byggnader? Det kommer att leda till att det blir tomma lokaler.

FOA:s enhet i Karlstad har nyligen flyttat ut ur sina lokaler och flyttat in till centralt belägna lokaler. Det blir ett miljöproblem – mer personal, fler bilar, osv. Detta gäller även på en rad andra orter.

Till detta kommer också, som jag tidigare sade, nya centrala påbud och utredningsdirektiv om att det nu kanske är dags att flytta tidigare omlokaliserade verk tillbaka till storstadsregionerna. Det är inte att undra på att oron bland de anställda är påtaglig.

Det senaste som jag hörde är att det nyligen utlokaliserade verket till Karlskrona, Boverket, också är föremål för diskussion som gäller en eventuell flyttning.

Jag vill påminna om att vi naturligtvis inte stillatigande kommer att åse hur dessa verksamheter återgår till Stockholmsregionen. Våra vänner i försvarsutskottet borde vara observanta på dessa frågor. Tillsammans borde vi kunna säga ifrån till Överbefälhavaren, försvarsministern och Försvarsdepartementet att det inte kan vara vettigt att följa dessa råd. Var finns grindvakten Olle i det här sammanhanget? Det frågar sig mer än en. Det gäller att tidigt mota Olle i grind.

Det är många inom mitt parti och även många centerpartister, folkpartister och moderater ute i regionerna som ifrågasätter detta men som håller tyst. Det är dags att vi från kammarens sida säger ifrån och talar om för de statliga myndigheterna, alltifrån ÖB till departementschefer, att vi inte kommer att kunna vara med om detta.

Centraliseringsbesluten går stick i stäv mot det som sades i regeringsdeklarationen, nämligen att hela Sverige skall leva. Detta ligger långt från det som sades i regeringsdeklarationen från den regering där fyrklövern ingår.

Det borde finnas ett intresse från alla partier, och inte minst från berörda regioners ledamöter, att slå broar och förhindra en återflyttning av de tidigare utlokaliserade enheterna.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande, men jag har till kammarens protokoll velat läsa in detta. Vi kommer i framtiden att följa frågan med största uppmärksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 30 §.)

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

*Verksamheten vid
Försvarets
datacenter*

17 § Ett nationellt smittskyddsinstitut m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1992/93:SoU7 Ett nationellt smittskyddsinstitut m.m. (prop. 1992/93:46).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

18 § EES-anpassning av vissa regler om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande
1992/93:SoU8 EES-anpassning av vissa regler om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m. (prop. 1992/93:83).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

19 § Skolskjuts m.m.

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande
1992/93:UbU4 Skolskjuts m.m. (prop. 1992/93:14).

Anf. 31 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Rubriken på detta betänkande är Skolskjuts m.m. I betänkandet döljer sig dock frågor av stort utbildningspolitiskt intresse, nämligen statens förhållande till icke-kommunala skolor.

Propositionen som ligger till grund för betänkandet är knappast av något större intresse när det gäller vad som behandlas i den, nämligen ansvaret för skolskjuts och vissa smärre ändringar i statsbidragssystemet. Det är förändringar som riksdagen beställde redan i våras.

Däremot är propositionen intressant när det gäller vad som inte tas upp till behandling men som i stället tas upp i motionerna. Det gäller frågan om hur mycket längre den borgerliga regeringen skall fortsätta att göda de icke-kommunala skolorna med ett ytterst generöst bidragssystem, dvs. såväl statliga som kommunala medel.

Dess värre har den borgerliga utskottsmajoriteten inte brytt sig om att ta till sig den samstämmiga kritiken från kommunerna över de missförhållanden som detta bidragssystem skapar. Vi socialdemokrater har fått reservera oss för kravet på ett förändrat bidragssystem, och jag yrkar bifall till den reservation där detta framförs.

Vi socialdemokrater anser att den allmänna grundskolan har ett demokratiskt värde i sig. Den är en mötesplats för alla elever. Inte minst i dessa dagar,

med mycket främlingskap mellan olika grupper, ser man hur denna mötesplats för alla behövs. Vi vill alltså värna om grundskolan. Det är en utgångspunkt för oss.

Det här leder till att vi inte är överdrivet förtjusta i privatskolor. Men samtidigt är det alldeles klart att vi accepterar sådana skolor. Vidare anser vi att privata skolor som är godkända av Skolverket skall få statliga och kommunala bidrag.

Debatten här i dag handlar alltså inte om privata skolor eller ej, utan den handlar om bidragssystemet.

Vi anser att bidragen till de s.k. fristående skolorna skall vara skäliga. De skall alltså motsvara de kostnader som de här skolorna har för det utbildningsuppdrag de faktiskt tar på sig. Vi tror att kommunerna är bäst skickade att besluta om detta, eftersom det är så stora skillnader i skolverkligheten från kommun till kommun, från skola till skola.

Vi kan inte acceptera den tvångströja som nu trätts på kommunerna. Härigenom tvingas ju dessa att gynna de privata skolorna, medan nedskärningar måste göras i fråga om resurserna för elever i vanliga grundskolor.

Att det beträffande bidragssystemet har gått snett tycks de flesta utanför regeringskretsen vara klara över. Sommarens debatt om planerna på att göra skolorna i stadsdelen Älvsborg i Göteborg privata väckte nog många. Det visade just hur det beslutade systemet för bidrag till icke-kommunala skolor överkompenserar dessa. Privatiseringen skulle automatiskt ge ytterligare 15 miljoner i bidrag till de här skolorna utan någon annan förändring än huvudmannaskapsförändringen.

I Västerås uppvisas en annan modell av gynnande av de privata skolorna och deras elever. Där begränsades friheten för elever och grundskolor när det gällde att göra profilerade studieval inom de kommunala skolorna. Musikklasser fick bara anordnas i den speciellt gynnade nystartade icke-kommunala skolan – privatskolan Fryx. I övrigt fick musikklasser inte anordnas. Alla som hade ett musikintresse skulle ledas in i just den privata skolan. Valfrihet för vissa elever innebar alltså att detta skedde på bekostnad av andra elevers frihet att välja.

Det finns många underliga konsekvenser att notera när det gäller de borgerligas bidragssystem. Det kommer in rapporter från olika håll om hur det här slår. I många kommuner omöjliggörs härigenom en rationell skolorganisation.

I Heby kommun blir det en utglesning av elever genom att elever går till privata skolor. Den direkta följden är att några mindre byskolor hotas av nedläggning. Frihet för en betyder ofrihet för andra.

I Örnsköldsvik pågår just nu en strid om en skola som ligger strax utanför tätorten Husum. Skolstyrelsen vill nämligen lägga ner skolan där, Vallen, för att åstadkomma en mer rationell skolorganisation och på det sättet spara 800 000 kr. Föräldrarna svarar: Då bildar vi en fristående skola. Därmed utgår automatiskt bidrag, både kommunala och statliga, till den här nystartade skolan som överstiger den besparing som kommunen tänkt göra. I stället för en besparing blir det alltså en utgiftsökning för kommunen.

I Norsjö konstateras ett liknande exempel. Också här rör det sig om en skola som inte ligger så långt utanför en tätort. Skolstyrelsen vill ha en ratio-

nellare skolorganisation och spara 700 000 kr. I stället ställs krav på ombildning till en privat, fristående skola. Därmed utgår automatiskt bidrag, också kommunala bidrag, som överstiger det belopp som man faktiskt tänkt spara. I stället för att åstadkomma en besparing blir det alltså en utgift i ungefär motsvarande storleksordning.

Många ytterligare exempel kan anföras. De jag här anför är bara några som jag direkt har träffat på.

Tvånget att arbeta med en orationell skolorganisation blir så mycket mera allvarligt, eftersom detta inte bara har bäring på de 120 privata skolorna och på konsekvenserna när det gäller andra elevers möjligheter till en god utbildning.

Det av regeringen genomdrivna bidragssystemet med 85-procentsregeln som ett minimum blir också en riktningangivelse i de kommuner där borgerliga regimer vill genomföra ett skolpengssystem. På det sättet fortplantar sig ett misstag från ett begränsat område – de privata skolornas område är ju fortfarande ganska begränsat, eftersom det omfattar ungefär 8 300 elever, alltså ungefär 1 % av grundskolans elever – till det övriga skolsystemet. Därigenom blir det här extra allvarligt.

Det är nog rätt säkert, tror jag, att regeringspartierna så småningom måste krypa till korset och medge att det blev fel. Kanske ställer man sig bakom det som Vänsterpartiet i dag föreslår, nämligen att det i stället skall vara ett 75-procentigt statsbidrag. Jag tycker också att det skulle vara en avsevärd förbättring. Men vi menar att det vore ännu bättre om kommunerna själva fick hantera den här frågan.

Det är obegripligt att den här förändringen inte sker nu, när riksdagen skall besluta om andra, smärre förändringar av bidragssystemet. Ju längre det här orättfärdiga systemet finns kvar, desto fler – både seriösa intressenter och lycksökare – blir de som lockas att utnyttja de mycket generösa bidragen, för att senare tvingas ner till lägre bidragsnivåer. Jag hoppas att Chris Heister kan sprida något ljus över anledningen till att den här förändringen dröjer.

Jag skulle vilja ha svar på några frågor som många i dag ställer. Jag väddar om verkliga svar. Jag vill inte bara ha en uppläsning när det gäller de förmenta brister i socialdemokratisk skolpolitik som Moderaterna brukar hänvisa till när vi ställer frågor. Jag har tre frågor:

1. Varför framhårdar de borgerliga partierna i att omöjliggöra för kommuner att anordna en rationell skolorganisation?

2. Är det rätt att ge privata skolor överkompensation på de allmänna skolornas bekostnad?

3. Finns det inom regeringspartierna över huvud taget någon insikt om att ett gynnande av vissa grupper av elever i en resursknapp situation innebär att andra elever drabbas?

Jag menar att regeringens och de borgerliga partiernas dogmatiska intresse för privatisering kopplad till ytterst generösa bidrag starkt kontrasterar mot regeringens lama axelryckning inför de resursnedskärningar som drabbar grundskolan och utbildningen för de många eleverna.

Den borgerliga skolpolitiken innebär ett drivhus för privata skolor och svältkost för grundskolan, den skola som ändå är till för alla.

Herr talman! I det betänkande som i dag ligger på riksdagens bord föreslås bl.a. att fristående skolor skall få bidrag från varje elevs hemkommun och att bidraget skall relateras till det stadium som eleven tillhör. För varje elev skall lämnas ett belopp som motsvarar den genomsnittliga kostnaden per elev i hemkommunens grundskola under det närmast föregående kalenderåret på det stadium som eleven tillhör. Kommunen får göra ett avdrag på bidraget som uppgår till högst 15 % av den framräknade genomsnittskostnaden.

Vänsterpartiet anser att det är ett steg framåt från rättvisesynpunkt att regeringens nu föreslår att det kommunala bidraget till fristående skolor skall vara stadierelaterat. Vi anser dock att detta inte är tillräckligt. Vi har i tidigare motioner påpekat att ett fastställande av en viss procentsats när det gäller bidraget till en fristående skola är en inskränkning av den kommunala självbestämmanderätten. Denna detaljstyrning innebär dessutom att staten försvårar för de kommuner som har fristående skolor inom kommungränsen att effektivt fördela resurser på ett behovsrelaterat sätt.

Bidragsnivån, dvs. 85 % av den genomsnittliga elevkostnaden, har kritiserats från flera håll. Det har framförts argument om att en rimligare nivå skulle vara omkring 70–75 %. Först då skulle vi uppnå en någorlunda god ekonomisk rättvisa mellan fristående och kommunala skolor.

Vi menar att de argument som förts fram för en sänkning av den genomsnittliga bidragsnivån väger tungt. Kommunernas uppgift, att fördela resurserna efter behov mellan skolor, sätts ur spel om man har ett resursfördelningssystem med inbyggd överkompensation. Precis som Socialdemokraterna vill också vi att resursfördelningen skall grundas på elevernas behov, inte på privata intressenters rätt att starta skolor.

Om det över huvud taget skall finnas en procentsats för bidragen, bör det vara fråga om en sänkning till 75 %. Enligt vår uppfattning är det en bättre och rimligare nivå.

När det gäller bidragsberäkningen som vilande på det närmast föregående kalenderåret har vi väldigt svårt att inse fördelen med en dylik beräkningsgrund. Denna modell kan innebära att en fristående skola förlorar eller blir överkompenserad, beroende på om kommunen ökar eller minskar sina anslag till grundskolans olika stadier. Det borde inte stöta på några praktiska hinder att låta bidraget till den fristående skolan mera direkt följa kommunens faktiska skolkostnad. Det tror vi är ett bättre och rättvisare system.

Mot bakgrund av vad jag anfört vill vi ha en ändring av 9 kap. 4 a §, skollagen, som vi vill skall lyda:

För varje elev skall lämnas ett belopp som motsvarar den beräknade genomsnittliga kostnaden per elev i hemkommunens grundskola för innevarande kalenderår på det stadium som eleven tillhör. Vid tilldelningen får kommunen göra ett avdrag som uppgår till högst 25 % av den framräknade genomsnittskostnaden.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets meningsyttring.

Anf. 33 CHRIS HEISTER (m):

Herr talman! Vi skall i dag fatta beslut om två ändringar i skollagen, som Lena Hjelm-Wallén sade. Den ena är begränsningar i kommunens skyldighet att anordna kostnadsfri skolskjuts och inackordering, den andra är att hemkommunen i fortsättningen skall ge ett stadierelaterat bidrag till fristående skolor på grundskolenivå. Båda förslagen föranleds av tillkännagivanden från denna kammare till regeringen i samband med behandlingen av propositionen om valfrihet och fristående skolor.

Men, herr talman, det jag tänkt ta upp i dag, och det blir även svar på de frågor som Lena Hjelm-Wallén ställde, är den reservation till betänkandet som Socialdemokraterna lagt. Där vidhåller de sin tidigare inställning till och syn på de fristående skolorna. Det går inte att ta miste på deras inställning när man läser deras motion och när man hör Lena Hjelm-Wallén i dag. Även om de säger sig vara positiva till fristående alternativ, andas denna motion, denna reservation och Lena Hjelm-Walléns inlägg i dag en stark negativ inställning till fristående skolor.

Antingen är skolorna så stora och eleverna så många att de kommunala resursfördelningssystemen sätts ur spel, eller också är de så små och eleverna så få att det inte är lämpligt att bedriva skolundervisning. Hela tiden är det något fel. Hela tiden kräver Socialdemokraterna inskränkningar i möjligheten att driva fristående skolor.

Utgångspunkten för denna reform, och den är viktig, är att den gör det möjligt för föräldrar och elever att välja den skola som bäst passar deras behov och önskemål, oavsett om skolan är kommunal eller fristående. Vem som driver skolan skall inte vara av avgörande betydelse. De ekonomiska villkoren skall vara likvärdiga, oavsett huvudman.

Vi gör detta möjligt genom att i lag fastställa den svagaste partens, i det här fallet elevens, minsta rätt och kommunens minsta skyldighet. Det ger fasta spelregler och möjlighet för de fristående skolorna att planera långsiktigt, vilket vi anser vara viktigt. Det gör att inte bara de som har tjock plånbok kan välja.

Nu framgår det av det Lena Hjelm-Wallén säger att för Socialdemokraterna är kommunens frihet viktigare. Ni vill att kommunen skall styra och ställa samt besluta om varje elev och hur mycket varje fristående skola skall få. Vi vet hur det har varit förut. Ersättningen till de fristående skolorna låg tidigare på ungefär 40 % av det de kommunala skolorna fick, ibland inte ens det. Det visar att vi i grund och botten har helt olika inställning till medborgarnas rätt till valfrihet och förmåga till ansvarstagande.

Nu hävdar Socialdemokraterna och Lena Hjelm-Wallén att det sker en ohämmad överkompensation av de fristående skolorna, att vi med offentliga medel göder dessa fristående skolor när en elev som väljer ett sådant alternativ tillförsäkras minst 85 % av genomsnittskostnaden för en elev i hemkommunens grundskola. I sin reservation framför de att denna överkompensation skulle reduceras om nuvarande garanterade bidrag sänks till 75 %, som Vänsterpartiet har föreslagit i sin motion.

Får jag i gengäld fråga Lena Hjelm-Wallén: När anser Lena Hjelm-Wallén att överkompensationen har upphört, eftersom den uppenbarligen bara reduceras när man sänker den till 75 %? Är det när en elev som väljer en fristå-

ende skola får 60 % av kommunens genomsnittskostnad, är det vid 50 % eller som tidigare 40 %, eller är det ännu mindre?

Jag vill säga till Lena Hjelm-Wallén att detta inte är någon prestigefråga för oss. Vi slåss för principen om likvärdiga villkor, för att göra det möjligt att välja skola, inte för en procentsats. Vi tar också intryck av de synpunkter som når oss om effekterna av reformen. Men till skillnad från Socialdemokraterna tycker vi att det är för tidigt att dra några entydiga slutsatser och att innan ens den första terminen med de nya reglerna nått sitt slut föreslå ändringar.

I propositionen uttalar utbildningsministern att det i samband med ställningstagandet till betänkandet Fristående skolor, bidrag och elevavgifter, som väntas komma under våren, kan finnas anledning, mot bakgrund av vunna erfarenheter, att överväga ytterligare justeringar i bidragssystemet utöver dem som vi faktiskt skall fatta beslut om i dag.

Herr talman! Det finns en fundamental skillnad mellan oss moderater och Socialdemokraterna i denna fråga. Vi slår fast elevens minsta rätt och kommunens minsta skyldighet, vilket gör att reglerna är desamma oavsett var i landet eleven bor och i vilken skola hon vill gå. Socialdemokraterna vill att elevernas möjlighet att välja skola och de fristående skolornas möjlighet att arbeta och verka skall ligga i händerna på och avgöras av kommunalpolitiker. Vi vill att föräldrar och elever skall bestämma. Det är bara att konstatera att det i denna del inte finns några grundläggande förutsättningar att komma överens.

Jag vill också knyta an till det Lena Hjelm-Wallén sade när hon ställde de här frågorna som jag inte har svarat på. Jag vill ta upp den fråga som handlar om en rationell skolorganisation.

Bakom begreppet rationell skolorganisation döljer sig, när Lena Hjelm-Wallén argumenterar, att de enskilda kommunerna i dessa avseenden har för avsikt att lägga ned mindre glesbygdsskolor. Det var det Lena Hjelm-Wallén sade.

Jag tycker att glesbygdsskolor är viktiga. Jag tycker att små skolor är viktiga. I en tid av mobbning har det visat sig att små skolor kan göra mycket stora insatser. Jag kan förstå om föräldrar och elever känner att de vill ta saken i egna händer och få möjlighet att fortsätta att driva den skolan. Då kan de göra det som en fristående skola och få ekonomiska resurser till det, någonting som de inte har haft tidigare.

Lena Hjelm-Wallén undrar också vad som är skäligt. När det gäller behov skall man utgå från kommunens behov av att rationellt fördela sina resurser och då vill jag fråga Lena Hjelm-Wallén: Anser Lena Hjelm-Wallén att bidragen till de fristående skolorna var skäliga på den tiden hon var skolminister?

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på motionen och meningsyttringen.

Anf. 34 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är många vackra ord om frihet man får höra när det stiger upp en moderat och försvarar de fristående skolorna. Men jag måste konstatera att det visar en bristande insikt om att frihet för några få ofta sker

på bekostnad av de många. Det bekymrar mig faktiskt rätt mycket att Chris Heister inte inser det.

Jag tog några exempel på glesbygdsskolor och kommuner som har sådana. Det var ett rörande försvarstal för glesbygdsskolorna, men de kostar pengar, Chris Heister. Var finns "pengakranen" som ger de här kommunerna resurser så att dessa skolor kan upprätthållas?

Vad det handlar om i de fall jag nämnt är att kommunerna anser att man dess värre måste lägga ned de skolor som ligger relativt nära tätorterna, för pengarna räcker inte. Regeringen är inte helt oskyldig till detta, för det är regeringen som drar in väldigt mycket av statsbidraget till kommunerna.

Det här förslaget innebär att man inte kan lägga ned dessa skolor. Man kan inte göra en rationell skolorganisation, för då bildas det privata skolor i stället, som drar väldigt mycket mer bidrag. Det innebär i sin tur att de verkliga glesbygdsskolorna, i Norsjö, i Örnsköldsvik, som ligger mitlids från tätorten, blir mycket svårare att upprätthålla. Pengarna finns ju inte kvar. I Göteborgs kommun var det mycket lätt att visa på hur väl de 15 miljoner som det privata skolsystemet i Älvsborg skulle ge behövdes för annan verksamhet i Göteborg, inte minst för svaga elever, ett område där man nu nedrustar kraftigt.

Jag vet inte vilken värld Chris Heister lever i, där pengar tycks ramla ner till kommunerna från himlen. Men så är det inte i verkligheten. Jag kan försäkra Chris Heister det. Att det inte finns en insikt om detta inom de borgerliga partierna gör mig mycket bekymrad.

Anf. 35 CHRIS HEISTER (m):

Herr talman! Får jag inledningsvis säga att min inställning är att det skall vara likvärdiga ekonomiska villkor för kommunala och fristående skolor. Det är den princip som vår lagstiftning vilar på. Skulle det visa sig, när vi har dragit erfarenheter av detta, att en kompensation på 85 % skulle vara för hög, är jag beredd att sänka den. Det är självklart. Utgångspunkten är likvärdiga ekonomiska villkor.

Hade Lena Hjelm-Wallén haft en lika positiv inställning till de fristående skolorna när hon var skolminister som den hon försöker göra gällande i dag, kanske situationen hade varit annorlunda. Om kommunerna tidigare hade gett ett mer frikostigt bidrag än ungefär 40 % av det de kommunala skolorna fick, hade inte kommunerna fått så stora ökade kostnader i dag. Har man inte gett någonting tidigare blir det naturligtvis mycket mer när man tvingas att ge 85 % av genomsnittskostnaden för en elev i den kommunala skolan.

Sedan tar Lena Hjelm-Wallén det ena exemplet efter det andra och säger att de få fristående skolor som vi har i dag kullkastar kommunens möjligheter att göra en rationell resursfördelning. Titta på Heby kommun! I Heby har 13 elever valt fristående skolor, 13 elever av 1 600 i grundskolan.

Det kostar enligt Socialdemokraternas motion ca 500 000 kr år 1993, varav kommunen får hälften i statsbidrag. Det är 500 000 kronor av en total skolbudget på 123 miljoner, Lena Hjelm-Wallén.

Jag kan förstå att det inledningsvis kan vara svårt för kommunen när vi nu sjösätter denna reform att gå från ett mycket litet bidrag – i Heby 1 200 kr per elev och termin – till 85 %. Men det beror inte på de föräldrar och elever

som har valt den fristående skolan eller på de elever som går i den kommunala skolan, utan det är kommunens fel. Man har tidigare varit njugg mot de fristående skolorna och inte gett dem de resurser som de borde ha om man utgår från principen om likvärdiga villkor.

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Skolskjuts m.m.

Anf. 36 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Principen om likvärdig behandling slogs fast 1991 vid den förändring som gjordes av statens förhållande till de fristående skolorna. Det vore bra om vi kunde ena oss om likvärdig behandling, men det är det vi inte kan. Ni hävdar ju att de fristående skolorna skall överkompenseras.

Jag erkänner gärna att jag sedan jag var skolminister på 70-talet har ändrat mig och accepterar ett större bidrag till de fristående skolorna – det är det jag står och säger här – men icke en överkompensation.

Jag känner rätt väl till Heby kommun, eftersom det är min grannkommun. Men det är alldeles uppenbart att det gör inte Chris Heister. Byskolorna i norra Heby kommun är mycket små. 13 elever betyder väldigt mycket. Det är därför som skolorganisationen slås sönder.

Det jag tycker är sorgligt är de kommunalpolitiker som vi tilltror och ger så mycket ansvar i alla andra sammanhang just vad gäller bidrag till fristående skolor inte skall ha möjlighet att själva fatta beslut och ta ansvar, utan det skall regleras här i riksdagen. Det är då det blir så här snett och fel. Genom kommunalpolitikernas värnande av den allmänna skolan, grundskolan, är det de många eleverna vi värnar.

Jag kan förstå att det kan ta tid för regeringen att förändra. Ingrid Näslund har varit vänlig nog att i en artikel i Dagen tala om för oss hur det gick till när regeringen fattade sitt beslut. Det hade inte så mycket med skolverkligheten att göra utan var en kompromiss mellan olika åsikter i regeringen. Det är möjligt att det fortfarande pågår många regeringsgräl i den här frågan. Men under tiden mår många i skolverksamheten illa av att man inte kan göra det som under sommarens debatt ansågs vara så självklart, nämligen att justera dessa bidrag.

Anf. 37 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Det var rätt så belysande att lyssna på Lena Hjelm-Wallén i denna replik. Hon sade nämligen så här: Det är de många eleverna vi värnar, de som går i den kommunala skolan.

Jag vill säga till Lena Hjelm-Wallén: Jag värnar om alla elever, oavsett om de går i den kommunala skolan eller den fristående skolan. Det är det som är utgångspunkten för oss i de borgerliga partierna, dvs. att föreslå regler som gäller för alla elever oavsett var de bor, i vilken kommun de bor och i vilken skola de skall gå.

Vi kan ta ett annat exempel som jag läste om i Kommunaktuellt. Det är en liten skola utanför Sollefteå som har verkat i 13 år. Man har inte fått ett enda bidrag vare sig från kommunen eller staten. Föräldrar har arbetat i skolan varje vecka. De har betalt 700 kr i elevavgift. Man har klarat av att ge en bra undervisning, någonting som också Sollefteå kommun erkänner. Om den skolan – om vilken man sagt att den ju varken har vattentoalett eller elspis – inte har behov som utgör grund för att få kommunala medel, har jag

svårt att förstå hur socialdemokrater resonerar när man diskuterar behov och rationell resursfördelning.

För mig och även för utskottsmajoriteten är det viktigt att slå fast elevens minsta rätt och kommunens minsta skyldighet. Det är vad detta handlar om. Jag sade också i början av mitt inledningsanförande, att om det skulle visa sig av de signaler vi får, och de slutsatser vi drar av detta, att kompensationsnivån är för hög, är jag självfallet beredd att sänka den. Kommuner vilka utgår från en mycket låg nivå tvingas att betala, eftersom de har gett de fristående skolorna för litet och nu måste ge dem minst 85 %. Men att ta detta som utgångspunkt i debatten och hävda att det är en överkompensation, är inte den slutsats som jag drar.

Anf. 38 THOMMY OHLSSON (v):

Fru talman! Vi vill inte ifrågasätta rätten att ha fristående skolor. Det kan vara ett pedagogiskt komplement på en del ställen. Vad vi vill ha är ett bidragssystem som är mer rättvist än det vi har i dag. Vi skall inte ha ett bidragssystem med inbyggd överkompensation.

Förra veckan deltog jag i en middag med utbildningsutskottet hos Svenska arbetsgivareföreningen, där jag för övrigt kände mig som en katt bland hermelinerna. T.o.m. från detta håll antydde man att 85 % var en överkompensation. Svenska arbetsgivareföreningen är väl den organisation som mest har propagerat för fristående skolor.

Vi vet också att den nedskärningspolitik som regeringen i dag bedriver mot landets kommuner drabbar skolan och skolans verksamhet mycket hårt. Det kan vara en orsak till att intresset för fristående skolor ökar. Kommunerna tvingas av ekonomiska skäl att försämra eller lägga ner kommunala skolor. Föräldrarna tillgriper då det sista halmstrået, nämligen att i stället starta en fristående skola.

Det är viktigt att det bedrivs en vettig ekonomisk politik mot landets kommuner för att man skall få en valfrihet. Annars kan vi aldrig få världens bästa skola här i Sverige.

Anf. 39 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Vad vi gör i dag är faktiskt att vi sänker bidraget till de fristående skolorna, Thommy Ohlsson. När man stadielindelar bidraget kommer det självfallet att bli mindre än när man har en genomsnittskostnad för hela grundskolan. På sätt och vis har vi redan sänkt bidraget.

Sedan vill jag ge Thommy Ohlsson en eloge. Jag tycker att den reservation som vänsterpartiet har avgett, där man föreslår att sänka nivån från 85 % till 75 %, ändå visar att man förstår att det behövs fasta spelregler för de fristående skolorna och ett system där alla elever har möjligheter att välja en fristående skola utan att föräldrarna har en tjock plånbok.

Vi kan sedan föra diskussionen vidare om huruvida det skall vara 85 %, 75 % eller någon annan nivå, kanske 90 %. Jag kan inte med det underlag som i dag finns dra slutsatsen att den nivå på 85 % som regeringen har föreslagit och som beslutades i våras skulle vara felaktig. Skulle det visa sig att det är fallet har jag ingen prestige i denna del. Jag är beredd att ändra nivån.

Det viktiga är – jag vill återkomma till detta avslutningsvis – att slå fast

elevens minsta rätt och kommunens minsta skyldighet. Det är vad detta handlar om, inte några procentsattnivåer.

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 30 §.)

Ändrade bestämmelser för traktorer och motorredskap, m.m.

20 § Ytterligare medel till Forskningsrådsnämnden

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande
1992/93:UbU6 Ytterligare medel till Forskningsrådsnämnden (prop. 1992/93:74).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

21 § Vissa luftfartsfrågor med anledning av EES-avtalet

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU5 Vissa luftfartsfrågor med anledning av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) (prop. 1992/93:93).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

22 § Vissa ändringar i väglagen m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU6 Vissa ändringar i väglagen m.m. (prop. 1992/93:67).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

23 § Ändrade bestämmelser för traktorer och motorredskap, m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU7 Ändrade bestämmelser för traktorer och motorredskap, m.m. (prop. 1992/93:28).

Anf. 40 JARL LANDER (s):

Fru talman! Detta betänkande från trafikutskottet innehåller många teknikaliteter. Jag skall försöka att undvika att ta upp den delen av ärendet.

3 Riksdagens protokoll 1992/93. Nr 42

Däremot skall jag tala om en realitet som nämns i betänkandet och som vi från socialdemokratiskt håll anser kommer att ge en snedvridning av konkurrensförutsättningarna för transportsektorn i detta land.

Det som det hela går ut på är att vi skall ta tillbaka vad riksdag och trafikutskottet tidigare har beslutat om. Det skulle införas avgifter för överlastar på våra transportfordon ute på vägarna för samtliga typer av fordon. Den lagstiftningen skulle träda i kraft den 1 januari 1993. Det är på detta sätt som man får en konkurrensneutralitet i fråga om hur mycket man kan lasta på de olika fordonen, oavsett om de kör i 30 km/tim eller fortare.

Nu säger kommunikationsministern i en proposition att denna lagstiftning skall tas tillbaka på grund av att vi behöver en samstämmighet med övriga Europa. Det kan i och för sig vara riktigt att detta kan behövas och att vi inte bör ha den lagstiftning som riksdagen tidigare beslutade om, eftersom den inte ger samstämmighet med övriga Europa. Men det sägs ingenting om varför man inte skall ha överlastavgifter för traktorer eller fordon som har en konstruktiv hastighet som är lägre än 30 km/tim. Man säger att avsikten med överlastavgifter även för traktorer var att de skulle kunna köra i hastigheter upp till 50 km/tim.

Detta påstående stämmer inte överens med vad utskott och riksdag tidigare sagt. Riksdagen har sagt att vi skall ha överlastavgifter för samtliga fordon för att komma till rätta med omfattande överträdelser av belastningsbestämmelser. Vi har också uttalat oss om att överlastar har en nedbrytande effekt på vägnätet. Överlastar medför en snedvridning av konkurrensförhållandena inom transportnäringen. Det var detta som var motiveringen till att trafikutskottet år 1989 föreslog att riksdagen skulle anta den lagstiftning som nu skulle komma att träda i kraft den 1 januari 1993.

De argument som utskottsmajoriteten nu ger för att man inte skulle genomföra lagstiftningen från den 1 januari är enligt min mening felaktiga. Denna lagstiftning behövs. Jag yrkar därför, fru talman, bifall till den socialdemokratiska reservationen till trafikutskottets betänkande TU7.

Anf. 41 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag kan börja med att hålla med Jarl Lander när han säger att betänkandet innehåller många teknikaliteter. Trots att det till omfånget är ett ganska litet betänkande är det en mycket komplicerad materia som rymts där.

Även på detta område, som gäller överlastavgifter och de regelverk som finns kring detta, bör vi se till att få likartade bestämmelser i Sverige och i EG för att underlätta hanteringen. Av den anledningen har partierna tidigare varit överens om att en gång skjuta upp ett ikraftträdande av en lagstiftning just med hänvisning till att man fortfarande inte hade kommit fram till gemensamma regelverk i EG-området. Ikraftträdandet sköts därför upp till den 1 januari 1993.

Lagen skulle alltså träda i kraft vid kommande årsskifte. Nu är det bara att konstatera att man fortfarande inte har fått fram de EG-regelverk som vi har efterlyst. Det är därför klokt att i detta läge skjuta på avgörandet tills det hela blir klarlagt.

Vi skall självfallet inte tillåta stora tunga överlastar som kör sönder våra

vägar, oavsett om fordonet går fortare än 30 km/tim eller inte. Jag vill hävda att detta inte är något stort problem. Dessa transporter har inte någon större omfattning. Även om de kan förekomma är detta ju inte något laglöst område, vilket man kunde få intryck av när man hörde Jarl Landers anförande.

Det finns faktiskt en vägtrafikkungörelse också. I den stadgas det mycket klart att man inte får köra med fordon som överskrider de belastningsgränser som finns utsatta för resp. vägsträcka. Det finns straffsanktioner om man bryter mot detta. I vägtrafikkungörelsen finns det inga begränsningar för olika slag av fordon, utan den gäller generellt för alla typer av fordon.

Jag tycker att detta är en tillräcklig reglering. Den gör att vi kan leva med den något otillfredsställande situationen. Den är inte så problematisk att vi inte kan leva med den tills vidare. Jag tillstyrker därför hemställan i utskottets betänkande och yrkar avslag på reservationen.

Anf. 42 JARL LANDER (s):

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande, håller jag med om att det finns motiv för att skjuta upp stora delar av det här betänkandet och att inte nu genomföra lagförslag som bereds inom övriga Europa. Det gäller i huvudsak detta att traktorer skulle delas in i två olika klasser. Det kan vara motiverat att skjuta upp det.

Men jag kan inte hålla med om att det på grund av att det finns andra lagregleringar som är möjliga att tillämpa när det gäller överlast på olika fordon, skulle vara motiverat att skjuta upp den lagstiftningen också. Den har riksdagen enhälligt fattat beslut om tidigare. Det är en lagstiftning som skulle få ordning på all den överlast som förekommer både inom jordbruket och inom skogsbruksnäringen, Elving Andersson.

Eftersom riksdagen enhälligt har fattat beslut om den lagstiftningen tidigare, anser vi socialdemokrater att vi borde kunna stå kvar vid den. Detta har över huvud taget ingen koppling till en beredning inom övriga Europa. Om det är som Elving Andersson säger, att vi ändå har vägtrafikkungörelsen att stödja oss på, behöver vi över huvud taget ingen lagstiftning som reglerar överlastavgifter. Då skulle ju all last på fordon kunna regleras genom vägtrafikkungörelsen.

Anf. 43 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag skall inte tränga in på djupet när det gäller de juridiska och tekniska skillnaderna mellan å ena sidan vägtrafikkungörelsen och å andra sidan lagen om överlastavgifter.

Det vore i och för sig önskvärt, som Jarl Lander sade, att det fanns en ordentlig harmonisering eller samordning mellan de olika lagstiftningarna. Det har utskottet också sagt. Vi konstaterar att det här är en svåröverskådlig materia. Den är krånglig att ta till sig. Det finns ett visst missnöje med detta.

Eftersom vi ändå måste avvakta när det gäller de övriga delarna av EG-regelverket, finns det ingen anledning att i dag plocka ut en liten bit. De problem som Jarl Lander påstår finns, kan man komma till rätta med genom det regelverk som redan finns, dvs. vägtrafikkungörelsen.

Anf. 44 JARL LANDER (s):

Fru talman! Låt mig bara säga kort till Elving Andersson att vi inte plockar ut någon liten bit ur lagstiftningen. Det är en helt egen bit. Det är en egen lag som reglerar överlastavgifterna inom trafiksektorn. Det är den som vi vill skall fortsätta att gälla. Det har riksdagen sagt tidigare. Den har ingen koppling till det harmoniseringsarbete som nu sker ute i Europa när det gäller traktorer.

Fru talman! Därför yrkar jag fortsatt bifall till vår reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 30 §.)

24 § Redovisning av vissa infrastrukturkostnader med anledning av EES-avtalet m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU9 Redovisning av vissa infrastrukturkostnader med anledning av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) m.m. (prop. 1992/93:107).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

25 § Lag om teleterminalutrustning, m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1992/93:TU13 Lag om teleterminalutrustning, m.m. (prop. 1992/93:72).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

26 § Lagändringar till följd av att Näringsfrihetsombudsmannen avvecklats

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1992/93:NU12 Lagändringar till följd av att Näringsfrihetsombudsmannen avvecklats (prop. 1992/93:62).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

27 § Implementering av vissa EG-regler inom området teknisk kontroll

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1992/93:NU13 Implementering av vissa EG-regler inom området teknisk kontroll (prop. 1992/93:47 och 1992/93:87).

*Bostadsanpassnings-
bidrag*

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

28 § Medel till AB Göta kanalbolag

Föredrogs
näringsutskottets betänkande
1992/93:NU15 Medel till AB Göta kanalbolag (prop. 1992/93:51).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 30 §.)

29 § Bostadsanpassningsbidrag

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande
1992/93:BoU4 Bostadsanpassningsbidrag (prop. 1992/93:58).

Anf. 45 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till bostadsutskottets ordförande Agne Hansson. Vad finns det egentligen för skäl till att 8 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag behövs?

Där står det att vid nybyggnad samt köp eller byte av bostad lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassningsåtgärder.

Vi socialdemokrater har sagt i en reservation att den här paragrafen inte behövs. Den bör utgå. Det finns skäl till det. Vi anser att om man är handikappad skall man ha rätt att byta bostad och att få de åtgärder utförda som innebär att man kan leva ett drägligt liv. Därför frågar jag utskottets ordförande varför den här paragrafen över huvud taget behövs.

Är det så som i den moderata motionen, att man misstänker att handikappade människor är något slags bedragare som vill missbruka dessa regler? Jag är glad för att Agne Hansson och hans partikamrater har avstyrkt den motionen.

Att man över huvud taget skriver en sådan motion, där man vill ge sken av att det förekommer fusk med bostadsanpassningsbidrag, speglar litet av den människosyn som moderaterna har. Därför är jag glad att utskottsmajoriteten har avstyrkt den här motionen.

Vi socialdemokrater anser att det är självklart att om man föds med ett handikapp eller råkar ut för en olycka här i livet, bör man naturligtvis ha rätt till dessa åtgärder utan att uppge speciella skäl. De handikappade skall kunna leva precis som andra människor. Därför är det vår uppfattning att den här paragrafen inte behövs. Att man har ett handikapp är skäl nog för att man skall få dessa bidrag. Därför yrkar jag bifall till reservationen i bostadsutskottets betänkande.

Anf. 46 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Angående det här betänkandet om bostadsanpassningsbidrag vill jag först säga att jag tycker att det är bra att de frågorna helt läggs ut på kommunerna. Det är också riktigt att man inte bara gör den förändringen, utan samtidigt talar om att verksamheten måste regleras. Det skall inte vara fritt fram för kommunerna att själva bestämma nivån på bidragen och vilka människor som skall kunna tillgodogöra sig bostadsanpassningsbidrag. Verksamheten skall vara klart reglerad, så att vi får rättvisa runt om i landets kommuner. Jag instämmer alltså när det gäller principiella överförandet till kommunerna.

Sedan måste jag i likhet med Lennart Nilsson ta upp frågan om särskilda skäl. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det finns fri bosättning i det här landet för de flesta av våra invånare. Det gäller ju förstås inte flyktingar, men för de allra flesta i vårt land som är svenska medborgare. För människor som har någon form av funktionshinder är det däremot andra som skall avgöra var han eller hon skall bo i vårt land. Detta är mycket oroväckande signaler. Det finns ingen förklaring från majoriteten i betänkandet. Jag tycker att det är viktigt att bostadsutskottets ordförande ger en mer precis förklaring till varför denna åtskillnad skall göras mellan olika invånare i vårt land.

Jag är, i likhet med Lennart Nilsson, glad för att majoriteten inte har tillstyrkt motionen från Moderaterna. Men det förtjänas att påpeka vad som framkommer i moderatmotionen. Av enligt min uppfattning någon ogrundad anledning pekats enstaka fall ut där misstag har begåtts – som om de missagen vore grunden till de allra flesta bostadsanpassningsbidrag som ges till människor med funktionshinder. Jag tycker att mer vederhäftiga borgerliga politiker måste argumentera emot detta. Det är oerhört allvarligt att den typen av angrepp kommer fram i en riksdagsmotion. Varför finns det inte någon moderat här i dag som är beredd att försvara den motionen eller, vilket naturligtvis vore bättre, tala mot motionen och påpeka att det enbart är motionären som står för innehållet i den? Det är allvarligt att i en riksdagsmotion ta upp enstaka exempel utan att ha ett bredare underlag och dessutom på fullt allvar hävda att det påstådda sker regelmässigt.

Jag tycker att paragrafen om särskilda skäl självklart borde utgå och att utskottsmajoriteten skulle ha ställt sig bakom den reservation som Socialdemokraterna har fogat till betänkandet. Jag vill för Vänsterpartiets del yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 47 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill först understryka att jag delar Lennart Nilssons uppfattning att de handikappade skall kunna leva, precis som andra människor,

ett drägligt liv i vårt samhälle. Det är mot den bakgrunden som vi i utskottet har avstyrkt den motion från Moderaterna som både Lennart Nilsson och Eva Zetterberg berört.

Det är möjligt att om man är en skicklig debattör, vilket Lennart Nilsson i många fall är, kan göra ett stort nummer av indignation över denna lagstiftning. Jag kan inte se att det råder någon skillnad i den människosyn den majoritet jag företräder har och den som Lennart Nilsson har gjort sig till tolk för tidigare i debatten.

Vi har nu behandlat ett förslag från regeringen om att överföra verksamheten med bostadsanpassningsbidrag till att regleras i lag när de riktade statsbidragen till verksamheten upphör. Jag tycker att det är bevis nog för att man, när riktade ekonomiska stöd inte skall ges, ändå vill införa en lagstiftning för att värna de rörelsehindrades och handikappades rätt i samhället. Det är bakgrunden till att det här lagförslaget läggs fast.

Det här är en lagstiftning som helt och fullt bygger på den praxis som verksamheten hittills har utvecklat i kommunerna. Det är alltså i praktiken på intet sätt något avsteg från vad som nu gäller.

I reservationen från Socialdemokraterna framförs krav på att 8 §, där det föreskrivs att "vid köp eller byte av bostad lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om det finns särskilda skäl", skall tas bort. Jag har redan tidigare svarat på frågan angående den paragrafen, nämligen att det inte i praktiken råder någon förändring gentemot vad som har gällt tidigare. Det här är mera fråga om principer än praktik.

Jag vill först erinra om att det i plan- och bygglagen finns ett krav om en generell anpassning vid ny- och ombyggnad. Möjligheterna att bevilja bostadsanpassningsbidrag är begränsade till sådana åtgärder som går utöver den generella anpassning som krävs enligt plan- och bygglagen. Jag vill då erinra Lennart Nilsson om att vi från Centerpartiet har vid åtskilliga tillfällen fört fram krav i kammaren om att plan- och bygglagen skall gå längre när det gäller att ge de handikappade möjligheter till en anpassad bostad. De kraven har avvisats av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Vad är det som har gjort att Socialdemokraterna nu har ändrat uppfattning?

Vid nybyggnation krävs det många gånger omfattande och mycket kostsamma anpassningsåtgärder för att tillgodose en funktionshindrad persons behov. Detta kan vi inte förneka. Jag tycker att det får anses rimligt att man så långt möjligt tillgodoser behovet också med hänsyn till kostnadernas omfattning för alla parter. 8 § föreslås i första hand för att ge prioritet åt just de handikappades behov. Vid en nybyggnation är det t.ex. möjligt att ta hänsyn till lokaliseringen av bostaden. Om det visar sig att det finns särskilda behov, och det går att lokalisera bostaden i närheten av en vårdinstitution, är det till fördel för den funktionshindrade om denne kan hävda dessa skäl och få en belägenhet nära vårdinstitutionen i stället för längre ifrån. Det är då dessa skäl skall vägas in i bedömningen. Det kan också vara så att den funktionshindrade inte har fått tag på någon lämplig bostad. Då bör man också kunna med hjälp av 8 § ta hänsyn till de särskilda skäl som en handikappad kan ha. Det här stärker, Lennart Nilsson, snarare den funktionshindrades möjligheter och behöver på intet sätt vara integritetskränkande, utan tvärtom.

Det finns anledning att notera vad som anges i propositionen i denna

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

*Bostadsanpassnings-
bidrag*

fråga. Där framgår mycket klart att det är de två fall som jag har redovisat som ligger bakom förslaget till 8 § om en prövning av särskilda skäl. I propositionen framhålls att "i övrigt ange vad som i det enskilda fallet utgör särskilt skäl låter sig inte göra". Det är alltså enbart fråga om dessa två fall.

Kravet på att ta bort 8 § är att sparka in öppna dörrar. Jag tror Lennart Nilsson på hans ord att han vill värna om de handikappade och de rörelsehindrade. Därför ser jag inte någon principiell skillnad i synen på dessa frågor mellan majoritet och minoritet. Därmed har jag svarat på den fråga som Lennart Nilsson riktade till mig och majoriteten.

Fru talman! Jag vill lägga till att det också förutsätts i lagstiftningsförslaget att beslut om anpassningsåtgärder skall kunna överklagas. Jag yrkar bifall till utskottsmajoritetens förslag och avslag på reservationen.

Anf. 48 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag litar naturligtvis på Agne Hansson och hans uppfattning i denna fråga. Men om 8 § i praktiken inte har någon betydelse, kan man fråga sig varför den över huvud taget behöver finnas. Det är ju egentligen bara onödigt krångel att införa en paragraf som i praktiken inte behövs.

Läser man 6 § i lagen om bostadsanpassningsbidrag, finner man att bidrag för åtgärder i anslutning till en funktionshindrad persons bostad lämnas "endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden skall vara ändamålsenlig som bostad för den funktionshindrade". Det räcker, tycker vi, som skäl för att säga att 8 § egentligen inte har någon funktion.

Jag litar som sagt på Agne Hansson och möjligtvis på hans partikamrater. Däremot litar jag inte på politiker med samma människosyn som den som har skrivit i en motion att det skall finnas *synnerliga skäl* för att få bostadsanpassningsbidrag.

Ibland önskar man att utskottsförhandlingarna vore offentliga, så att allmänheten hade kunnat ta del av den debatt som fördes i bostadsutskottet om bostadsanpassningsbidrag. Från vissa håll diskuterades att det förekommer fusk och missbruk av dessa bidrag, och det är vad det egentligen handlar om. Finns det en sådan paragraf som 8 §, är jag rädd för att den moderata motionsnärrens meningsfränder i kommunerna utnyttjar den. Detta kan man undvika genom att slopa 8 §.

Anf. 49 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att det är en missuppfattning från Lennart Nilssons sida, om han tror att jag har sagt att 8 § i praktiken inte har någon betydelse. Det är fel, för den har betydelse.

Vad jag sade var att denna paragraf i praktiken redan tillämpas. Lagstiftningen bygger på den ordning som tillämpas i kommunerna, dvs. att man redan i dag avväger bidragsgivningen mot de funktionshindrades särskilda behov.

Jag hoppas att Lennart Nilsson skall kunna fortsätta att lita på Centern i de här frågorna. Han får väl ta debatten med dem som han tydligen inte litar så mycket på. Jag har inte den erfarenhet som Lennart Nilsson talar om i de fall som han åberopar.

Anf. 50 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag måste fråga Agne Hansson vad det innebär att det inte skulle bli någon större skillnad i praktiken. I 8 § sägs det väldigt tydligt och klart att det skall finnas särskilda skäl för att man skall få bidrag till en viss bostad.

Jag måste säga att det är klart diskriminerande för de människor som har funktionshinder. När Agne Hansson har valt att skaffa sig ett hus i Gamleby eller när jag har valt att bosätta mig på något annat håll i Sverige, är det ingen som har angett att det skall finnas särskilda skäl för att jag skall få lov att bo där jag bor eller särskilda skäl för att Agne Hansson skall få bo i Gamleby, i det hus som han har valt. Det är ju detta det handlar om.

Jag hoppas naturligtvis som Agne Hansson att det inte blir någon skillnad i praktiken, men jag tycker att det är dumt att gå in på att tala om att besluten kan överklagas. Reglerna bör väl vara så tydliga och klara att det inte skall finnas något behov av överklagande. Så tycker jag att man borde gå till väga.

Det förefaller mig som om Agne Hansson tar upp frågan om särskilda skäl som om det skulle vara skäl som är särskilt bra för den som har funktionshinder, skäl som talar *för* hans sak. Men det är skäl som talar *emot* att få välja bostad som den här paragrafen klart anger.

Jag kan också undra litet över inställningen när utskottsordföranden nämner närhet till en vårdinrättning som särskilt skäl. Det är naturligtvis ibland ett bra skäl, men det kan väl inte vara det enda skälet till att man vill bo på ett visst ställe. En funktionshindrad människas liv innebär ju inte enbart behandling och besök på vårdinstitutioner, utan en funktionshindrad skall väl kunna få leva ett fullvärdigt liv som vi andra i andra avseenden. Det kan inte vara enbart närhet till en vårdinrättning som skall avgöra om man skall anses ha rätt att bosätta sig på ett visst ställe.

Jag tycker alltså att det finns åtskilliga skäl för majoriteten att fundera över varför man måste ha med en paragraf som jag upplever som klart diskriminerande för gruppen funktionshindrade människor.

Anf. 51 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Som jag förstår det är det här tydligen fråga om en klar övertolkning av lagen, naturligtvis i ett försök att odla någon form av misstänksamhet mot regeringen eller mot majoriteten från reservanternas och i det här fallet Eva Zetterbergs sida.

Med det anförande jag tidigare höll och med blotta tillkomsten av den här lagen, när bidragsgivningen ändras, tycker jag att den misstanken inte på något sätt behöver odlas längre. De särskilda skälen, Eva Zetterberg, gäller inte generellt, utan i propositionen anges de två tillfällen jag nämnde, i ena fallet nybyggnation och i det andra fallet när man inte har kunnat åstadkomma en bra, anpassad bostad.

Då är 8 § till stöd för den handikappade och inte för allmänheten gentemot de handikappade. Det är ju så propositionens anda och bokstav säger. Läs på s. 5 i propositionen ytterligare en gång, Eva Zetterberg, för där framgår detta klart.

Därmed tycker jag inte att vi behöver fortsätta att misstänka den ena eller

den andra för att vara mindre angelägen om att värna de handikappade. Det är ju just för att värna de handikappade som lagen har kommit till.

Anf. 52 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag brukar inte ägna mig åt att odla misstänksamhet. Jag tycker att det finns mer intressanta saker att odla, både i jorden och i det politiska arbetet.

Men det finns anledning till oro, om man nu inte hårdrar det till att tala om misstänksamhet. Jag vidhåller att 8 § inte uppfattas som att den stärker de funktionshindrades rätt att bosätta sig var de vill i landet.

Vi kommer uppenbarligen inte längre i den här frågan, utan jag konstaterar att det får bli som Agne Hansson säger, att det prövas i praktiken. Men jag beklagar att det kanske kommer att bli en rad överklaganden, därför att lagen tolkas mera restriktivt än vad Agne Hansson uppenbarligen har velat.

Anf. 53 JAN ANDERSSON (s):

Fru talman! Låt mig först säga, så att inga missuppfattningar skall råda om det, att det är bra att den här lagen kommer till. Med tanke på att det nu införs generella statsbidrag tror jag att det är nödvändigt att en speciallag stiftas för att säkra bostadsanpassningen för de funktionshindrade. Det stärker deras valfrihet.

Däremot tycker jag inte att 8 § gör det. Det är ett balansnummer i den högre skolan, när man försöker göra gällande att just den paragrafen i lagen skulle stärka den enskildes valfrihet och integritet.

Låt oss titta på vad remissinstanserna säger, för det är ganska intressant.

Handikapporganisationerna säger samfällt att denna paragraf inte borde finnas, därför att funktionshindrade människor borde ha samma möjlighet som alla andra att välja bostad, inte bara om den ligger nära en vårdinrättning, inte bara om man har sökt en bostad under lång tid och inte kunnat finna någon, utan att funktionshindrade skall kunna byta bostad på samma premisser som alla vi andra.

Det kan finnas många skäl till att man vill byta bostad. Det kan vara Öresundsutsikt, det kan vara att man vill komma nära sina vänner och bekanta, och det kan vara helt andra skäl. Den valfriheten har vi andra, men den valfriheten har inte funktionshindrade som är i behov av bostadsanpassning, såvida de inte kan få bostadsanpassningsbidrag.

Tittar vi vidare på vad remissinstanserna säger, är det ju frågan om det är riktigt som Agne Hansson säger, att lagen är i överensstämmelse med den praxis som råder. I varje fall anser inte Boverket det i sitt remissvar. Verket framhåller att detta är en uppstramning av nu gällande regler. Jag kan inte bedöma det, men Boverket skriver så. Risker är uppenbar att det blir en försämrad situation också i förhållande till nuläget.

Förhoppningsvis ganska snart kommer det en stor handikappolitisk proposition till riksdagen. Den är nu remitterad till lagrådet, och jag vill läsa högt ur lagrådsremissen för att se hur väl detta beslut stämmer överens med parollerna i den.

Det heter där: "Strävan skall vara att människor med funktionshinder – precis som andra medborgare – skall ges möjligheter att få en god utbildning,

ha ett förvärvsarbete, ha en trygg och värdig bostad, delta i olika kultur- och fritidsaktiviteter. Målet för handikappolitiken är att uppnå full delaktighet och jämlikhet.”

Jag vill fråga Agne Hansson: Innebär enligt Agne Hanssons mening den inskränkning som görs genom § 8 i handikappades möjligheter att få ett bostadsanpassningsbidrag att man uppnår full jämlikhet med människor som inte har funktionshinder?

Mitt andra citat är ännu viktigare: ”Handikappolitiken har mer varit honnörsord än praktiska handlingar, mer paroller än paragrafer.” Jag delar egentligen inte dessa synpunkter från föredraganden, men det står så i lagrådsremissen.

Föredraganden fortsätter: ”Enligt min mening är de två viktigaste begreppen inom handikappolitiken valfrihet och integritet. Begreppen är sammanlänkade genom att valfriheten stärker den enskildes integritet. Familjer och människor med funktionshinder skall inte behöva känna sig utlämnade åt beslut från myndigheter och handläggare.”

Vad innebär § 8? Jo, just att människor med funktionshinder kommer att vara utlämnade åt beslut från myndigheter och handläggare, som har att bedöma om bostaden ligger tillräckligt nära en vårdcentral eller ej. Om den inte bedöms ligga tillräckligt nära, utgår inte bostadsanpassningsbidrag. Eller: Har den funktionshindrade nu sökt tillräckligt många nya bostäder och inte funnit någon tillräckligt anpassad bostad, eller skall man fortsätta att söka innan bostadsanpassningsbidrag kan utgå?

Menar verkligen Agne Hansson att § 8 stärker den enskilde handikappade och ger den handikappade samma valfrihet och integritet som vi övriga medborgare har när det gäller att söka bostäder på bostadsmarknaden?

Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 30 §.)

30 § Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande

1992/93:BoU5 Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m. (prop. 1992/93:63).

Anf. 54 BRITTA SUNDIN (s):

Fru talman! Vi skall nu behandla bostadsutskottets betänkande om bostadsbidrag för andra halvåret 1993. Eftersom det bara är ett halvår sedan vi debatterade bostadsbidragen för första halvåret 1993 och våra ståndpunkter, såvitt jag kan förstå, inte har förändrats sedan dess, tänker jag vara kortfattad.

Utskottsmajoriteten föreslår att bostadsbidrag skall utgå efter samma bostadskostnadsgränser som för första halvåret 1993, och vi socialdemokrater

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

har reserverat oss till förmån för vår motion, som innebär att den nedre hyreskostnadsgränsen inte skall höjas.

Vi anser att den nödvändiga höjningen av den övre kostnadsgränsen inte får ske på bekostnad av de hushåll som har en hyra som ligger inom bostadskostnadsintervallet. I en konsekvensanalys som Boverket alldeles nyligen gjort framgår det att mer än hälften av de bidragsberättigade hushållen har en bostadskostnad som ligger inom intervallet. För dessa innebär majoritetens förslag att bostadsbidraget sänks.

Vi anser att det i dagens läge, med den svåra ekonomiska situation som många barnfamiljer har, vore orimligt att minska på bostadsbidragen för någon. Vi vet ju att man för nästa år får räkna med minskat ekonomiskt utrymme, och dessutom kommer naturligtvis arbetslöshet att också drabba denna grupp.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Betänkandet tar också upp frågan om bostadsbidragens administration, och där är vi överens med utskottsmajoriteten om att administrationen skall föras över till försäkringskassorna, men i en reservation har vi socialdemokrater på ett tydligare sätt velat markera vikten av att bostadsbidragen även i fortsättningen skall vara ett bostadspolitiskt instrument.

Den bostadspolitik som förs i dag innebär att de generella bostadssubventionerna krymper i en takt som gör att många inte har möjlighet att bo kvar i sin nuvarande bostad eller att flytta till en större lägenhet, även om ett sådant behov finns och är berättigat. I ett sådant läge är det extra viktigt att det individuella stödet utformas så, att även betalningssvaga hushåll kan efterfråga bostäder som svarar mot de bostadspolitiska målen.

Vi anser att det är viktigt att slå fast att bostadsbidragen även i fortsättningen skall vara ett bostadspolitiskt instrument. Då är det också naturligt att Boverket även efter en överflyttning av bostadsbidragen till försäkringskassorna ges ansvaret för den centrala bidragsadministrationen.

Boverket är ju den bostadspolitiska sektorsmyndigheten, och vi menar att det är viktigt att regeringen tar hänsyn till detta när man återkommer om de regler som skall gälla för 1994. Vi tycker att det är motiverat med ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga.

Vi har också i ett särskilt yttrande tagit upp frågan om bostadsbidragens målpuppfyllelse. Vi menar att när bostadssubventionerna har skurits ned så dramatiskt att kostnadsökningarna blivit så stora och stigit så snabbt, är det viktigt att analysera vilka effekter det får. Om inte detta tydligt framgår i den kommande budgetpropositionen, avser vi att komma tillbaka i denna fråga under den allmänna motionstiden.

Fru talman! Med detta nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 3 och avstår från att yrka bifall till reservationerna 1 och 2, även om den socialdemokratiska gruppen naturligtvis står bakom även dessa.

Anf. 55 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att det är bra att denna förändring av bostadsbidragen sker. Det är bra att man för över dem till försäkringskassorna och alltså minskar statens kostnader för administration. Där emot finns det en hel del övrigt att önska vad gäller bostadsbidragsfrågorna.

Jag skall inte ta upp tiden med att upprepa det som Britta Sundin förtjänstfullt har anfört från denna talarstol, eftersom jag instämmer på i stort sett alla de punkterna. Vi beklagar alltså från Vänsterpartiet starkt att den nedre gränsen för bostadsbidrag höjs. Det är nämligen så att de flesta människor i vårt land får minskade inkomster och får det allt svårare att klara sina boendekostnader.

Utöver detta vill jag peka på den reservation som avgivits från Ny demokrati på en punkt där Vänsterpartiet och Ny demokrati har helt samma uppfattning. Det gäller kretsen av bidragsberättigade. Även den frågan har vi diskuterat för inte så länge sedan i kammaren. Jag beklagar inte mindre i dag utan tvärtom ännu mer rådande förhållanden, eftersom vi ännu inte har sett något förslag från Partnerskapskommittén till hur man skall se till att även homosexuella sammanboende kan få uppbära bostadsbidrag på samma sätt som hushåll som består av en man och en kvinna.

Det är litet lustigt att vi diskuterar denna fråga just denna dag, de mänskliga rättigheternas dag, eftersom det är alldeles uppenbart att vi i Sverige inte lever upp till kraven på mänskliga rättigheter för olika grupper i vårt land. Detta är ett exempel där en grupp, homosexuella människor, är klart diskriminerad.

Det är också märkligt att vi är i stort sett helt överens om detta i alla partier. Jag kan inte påminna mig att när diskussionerna förts i utskottet och utanför utskottet någon representant för något parti har sagt emot. Man är överens om att förhållandena är felaktiga och man vill ändra dem, men skjuter hela tiden över frågan till Partnerskapskommittén, som ännu inte har presterat något betänkande och som ännu inte har talat om hur detta skall lösas.

Det kan dessutom tilläggas att denna kommitté inte har något direktiv att behandla bostadsbidragen. Jag måste säga att jag tycker att det är svagt att de övriga partierna i dag inte kan göra denna lilla förändring. Man hade faktiskt kunnat bjuda på att rätta till åtminstone den felaktigheten. Jag hoppas att Ny demokrati och Vänsterpartiet får svar från övriga partier här på frågan varför de inte kan tänka sig att skynda på processen i den här frågan.

Till slut vill jag bara konstatera att jag instämmer i de socialdemokratiska reservationerna och i reservationen från Ny demokrati. Likaså instämmer jag i det särskilda yttrandet från Socialdemokraterna om bostadsbidragets måluppfyllelse. Jag yrkar dock i likhet med Britta Sundin endast bifall till reservation 3.

Anf. 56 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Utskottet föreslår att riksdagen godkänner förslaget i proposition 63 från i år att administrationen av bostadsbidragen förs över från kommunerna till försäkringskassorna den 1 januari 1994 och inte 1993, som först var tänkt. Det är huvudförslaget i betänkandet, och på den punkten finns inga delade meningar i utskottet.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om att de regler för bostadsbidrag och för särskilt bidrag till ensamstående med barn som gäller för första halvåret 1993 skall gälla för hela 1993. Inte heller om detta finns det några delade meningar.

Jag vill däremot gärna kommentera de principer som tagits upp i de fyra reservationerna.

I reservation nr 1 krävs ett tillkännagivande om bostadsbidragens betydelse som bostadspolitiskt instrument. Detta är snarast en självklarhet. Bidragen är i dag behovsriktade, och de utgör det känsligaste och bästa systemet för att hjälpa dem som har det besvärligast att få hushållskassan att gå ihop och att klara sina boendekostnader. Det är också närmast en självklarhet att de kommer att öka och få ökad betydelse när boendekostnaderna ökar, t.ex. nu när räntebidragen minskar.

Dessa synpunkter om bostadsbidragens betydelse har regeringen i minst två frågesvar gett uttryck för i denna kammare i år. Det råder därför inget som helst tvivel om att denna kunskap och vetskap finns i regeringskansliet, varför ett tillkännagivande inte på något sätt kan anses vara påkallat här och nu.

Inte heller finns det i den motion och i den reservation som man nu talar för några konkreta förslag till ändrad inriktning av bidragsgivningen som skulle stärka det allmänna påståendet om bostadsbidragens betydelse. Det råder såvitt jag kan bedöma fullständig samstämmighet om bostadsbidragens betydelse som bostadspolitiskt instrument, varför ett tillkännagivande inte skulle fylla någon roll.

En annan fråga är naturligtvis hur långt man kan gå i att skära ner de generella räntebidragen, med ökade bostadsbidrag som följd och därmed en rundgång i ekonomin. Där har vi en balanspunkt, men det är en annan debatt, som vi kanske kan ta vid ett annat tillfälle. Det har emellertid inte med den här saken att göra. Jag har själv varnat för att vi med den åtgärden gör fler bidragsberoende, men det visar å andra sidan på hur effektivt bostadsbidragssystemet ändå fungerar.

I reservation 2 berörs ansvarsfördelningen för bostadsbidragen på central nivå. Britta Sundin har redan talat om detta.

Utredningen om Boverkets framtida roll och organisation är nu klar, och nu förestår en genomlysning av utredningens åtgärdsförslag genom ett remissarbete. I utredningen föreslås att Boverket även i fortsättningen skall ansvara för sådana utvärderingar som verket behöver göra inom ramen för sin roll inom det bostadspolitiska området. Jag tycker att det är lugnande nog. Det talar för att Boverkets ansvar i det här fallet skall bestå.

Det finns av det skälet inte anledning att oroas, och allra minst finns det anledning att föregå de överväganden som nu återstår i anledning av Bengt K Å Johanssons utredning, som jag nyss berörde. Den praxisen finns ju sedan länge i den här kammaren att man inte med riksdagsbeslut föregår utredningars överväganden.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår en höjning av den nedre bostadskostnadsgränsen. Det är i och för sig en intressant debatt som rullar upp, mot bakgrund av hela 80-talets diskussion på den här punkten. Det föreslås att den nedre kostnadsgränsen skall ligga kvar på dagens nivå och att beslutet från 1992 om att höja gränsen med 150 kr i månaden rivs upp. Det krävs alltså att ett gammalt beslut rivs upp. Det finns i den här propositionen inga förslag till ändringar av gränserna.

Jag vill först understryka vad utskottet säger på s. 5 om de mål som vägle-

der bostadsbidragsgivningen. Dessa har alltså fastställts av riksdagen 1987, och utskottet slår i betänkandet fast att dessa mål fortfarande skall gälla. Den målsättningen formuleras vanligen så att bostadsbidragen på sikt skall utformas så, att även familjer som är beroende av bostadsbidrag skall kunna hålla sig med moderna bostäder, med ett eget rum för varje barn.

För att denna målsättning skall kunna förverkligas är det nödvändigt att anpassa bidragen till utvecklingen av boendekostnaderna. Detta har gjorts genom att den övre bostadskostnadsgränsen under senare år har höjts väsentligt. Även det i våras av riksdagen godkända regeringsförslaget har denna profil.

Jag är fullständigt övertygad om att Britta Sundin och hennes partikamrater känner den här argumentationen mycket väl. Det har nämligen under hela 80-talet varit med den argumentationen som Socialdemokraterna när de satt i regeringsställning har avvisat krav från bl.a. Vänsterpartiet om en sådan justering.

Nu säger Britta Sundin att höjningen av den övre kostnadsgränsen inte får ske på bekostnad av en höjning av den undre gränsen. Det är precis på det sättet man har finansierat den tidigare justeringen av bostadsbidragen, som har byggt på den målsättning som jag här har beskrivit.

Regeringen och utskottsmajoriteten har gjort precis som den tidigare regeringen gjorde enligt de grundläggande målsättningarna inför beslutet 1987, dvs. en höjning av de övre kostnadsgränserna har finansierats med en höjning av den undre kostnadsgränsen, och bidragen har anpassats till kostnadsutvecklingen.

Vad är det nu då som har hänt, Britta Sundin? Är det möjligen på grund av att den samhällsekonomiska situationen har förbättrats som Socialdemokraterna nu har tänkt om? Har kostnadsutvecklingen i boendet minskat i förhållande till den mycket kraftiga boendekostnadsökning som vi hade i slutet av 80-talet och början av 90-talet, då vi t.ex. med ett enda beslut krävde en höjning av boendekostnaderna med 30 miljarder för finansieringen av skatteomläggningen?

Jag tror att det vore bra för debatten om vi kunde få en förklaring till varför det just nu, när Socialdemokraterna är i opposition, inte är möjligt att göra det som Socialdemokraterna gjorde under hela 80-talet.

Att undvika att höja den undre kostnadsgränsen med 150 kr kostar 400 miljoner kronor, alltså ett ansevärt belopp. Någon anvisning om hur den här åtgärden skall finansieras finns inte i vare sig motionen eller reservationen. I nuvarande ekonomiska läge är det inte möjligt att genomföra en sådan förändring. Det kan t.o.m. innebära att man skadar den långsiktiga inriktningen av den ekonomiska politiken, med låg ränta och låg inflation, som är till alla boendes fördel.

Även om det skulle finnas motiv – vilket jag anser att det skulle – för att behålla den nedre kostnadsgränsen intakt, måste de ekonomiska verkligheterna få gälla och det tidigare beslutet från 1992 ligga fast. Det är ett konstaterande som också Socialdemokraterna gjorde flera gånger när de var i regeringsställning.

Slutligen en kommentar angående kretsen av bidragstagare, som Eva Zetterberg tog upp. Jag vill hänvisa till vad som tidigare sades om att vi nyss har

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

diskuterat den här frågan, att en utredning finns och att den bör avvaktas. Det är klart att vi kan skynda på det arbetet i Partnerskapskommittén, men jag kan inte se att vi skulle göra det genom att gå händelserna i förväg och ändra på bostadsbidragsreglerna av den anledningen. Det finns i så fall effektivare och bättre sätt att påskynda utredningens arbete.

Fru talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på de reservationer som här har yrkats bifall till.

Anf. 57 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Det Agne Hansson säger om administrationen, om den bostadspolitiska målsättningen och att bostadsbidraget även fortsättningsvis skall vara ett bostadspolitiskt instrument låter ju bra. Det är också bra att Agne Hansson anser att Boverket även fortsättningsvis skall ha den funktion man har i dag.

Jag skulle ha känt mig betydligt lugnare om vi tillsammans i utskottet hade kunnat enas om detta i ett tillkännagivande, eftersom man ibland med förskräckelse kan se på de propositioner som kommer från regeringen. Jag får i det här fallet lita på det Agne Hansson säger, dvs. att det är på det här viset som även de borgerliga ledamöterna i bostadsutskottet vill ha politiken i fortsättningen.

När det gäller bostadsbidragen, Agne Hansson, har vi ju i dag en ekonomisk situation i det här landet som gör att de flesta människor för nästa år får räkna med en ekonomisk försämring. Då är det väldigt svårt att utöver nästa års ekonomiska nedgång motivera en minskning av bostadsbidraget för de hushåll som Boverket har visat till stor del består av låginkomsttagare, ensamstående – till största delen ensamstående kvinnor med barn. Vi lägger då en väldigt stor börda på dem. Jag ifrågasätter om målsättningen i bostadspolitiken när det gäller bostadsbidragen då uppfylls.

Vi vet också att ytterligare arbetslöshet i landet kommer att drabba oss. Det kan vi utläsa av de prognoser som finns. Det är väl ganska troligt att även en del av de här grupperna kommer att få vidkännas arbetslöshet. Vi måste klargöra att vi vill värna om dessa grupper.

Anf. 58 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i Britta Sundins tankegångar. Den ekonomiska situationen är svårt, och det är många som har det besvärligt på bostadsmarknaden. Det gäller särskilt de grupper som Britta Sundin talar om, såsom arbetslösa, ensamstående med barn och andra.

Vi har emellertid en ekonomisk situation som är ett resultat av 1980-talets ekonomiska politik. Min fråga är: Varifrån vill Britta Sundin ta pengarna? Varifrån vill hon ta de 400 miljonerna? Lägg fram ett förslag därom, så kan vi därefter fortsätta diskussionen. Faktum kvarstår emellertid att någon annan, för att kunna höja ambitionen på det här området, måste betala. Det kan då vara någon som också är arbetslös, och som har det besvärligt. Det handlar om prioritering. Först när finansiering sätts mot önskade krav kan man fortsätta denna diskussion.

Jag kan inte se att boendesituationen särskilt har förändrats i förhållande

till hur den såg ut i slutet av 1980-talet, när vi också hade den här diskussionen. Var det exempelvis på den tiden rimligt att folk tvingades flytta därför att de inte hade råd att bo i dyra lägenheter, och som i och med det ställdes tomma?

Förvisso kan man fråga sig huruvida den bostadspolitiska målsättningen totalt uppfylls. Den frågan har jag ställt här i kammaren många gånger. Det kanske största steget från målsättningen togs i slutet av 1980-talet. Under de tre senaste socialdemokratiska regeringsåren, från 1988 till 1991, blev kostnadsökningen ca 130 % och boendekostnadsökningen ca 50 %.

Vid samtliga dessa tillfällen använde Socialdemokraterna samma metod för att justera bostadskostnadsgränserna. Det finns inte just nu i den meningen någon förändring. Vi kan emellertid vara ense om att vi inte kan hålla på så här, därför att det då finns risk för att målen inte uppfylls.

Anf. 59 BRITTA SUNDIN (s) replik:

Fru talman! Skillnaden, Agne Hansson, är att under 80-talsåren var också löneutvecklingen sådan att det fanns utrymme för att klara av en större del av hyran själv. Vårt budgetförslag är finansierat. Det finns alltså utrymme för förslaget.

Jag tycker att det är litet märkligt att Agne Hansson ifrågasätter om vi Socialdemokrater kan klara en finansiering med tanke på att han representerar ett regeringsparti som är på väg att lägga fram en budget med ett rekordstort budgetunderskott. Det har inte, såvitt jag känner till, en socialdemokratisk regering gjort.

Anf. 60 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan 80-talet och nu är väl möjligen – om det nu är någon skillnad – att utrymmet i praktiken inte alls var större utan att man bara sköt kostnaderna framför sig. Det är därför som vi har problemen nu. Socialdemokraterna vill ju fortsätta med att skjuta kostnaderna över till kommande generationer genom att lägga fram förslag om lån för att finansiera räntor till bostadskostnader. Det är ju bara att skjuta kostnaderna framför sig i stället för att ta dem när de uppstår. Det kan vi inte fortsätta med. Då havererar både bostadsmarknaden och den ekonomiska politiken. Vi vill därför ha reda på varifrån man har tänkt sig ta dessa 400 miljoner kronor, som denna åtgärd kostar, för att inte fortsätta med att skjuta över kostnaderna på våra barn och barnbarn, för att i dag klara vårt boende.

Det är den debatten som jag efterlyser. Jag anklagar inte Socialdemokraterna för att lägga fram reformförslag. Men anvisa finansieringen! Först när vi vet varifrån de 400 miljoner kronorna kan tas kan vi fortsätta debatten. Då kan vi göra en verklig avvägning av vad prioriteringen av åtgärderna för bostadsbidragen har för betydelse i förhållande till effekterna av den finansiering som man måste ha för att klara den.

Just med tanke på att inte förvärpa det rekordstora budgetunderskottet och därmed ytterligare försämra ekonomin, är en lösning av problemet med att finna en finansiering desto viktigare. Det är den avvägning som vi har gjort, och som man ständigt måste göra. Jag efterlyser också att oppositionen gör en sådan avvägning när man lägger fram förslag.

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

Talmannen anmälde att Britta Sundin anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 61 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! När det gäller de stora budgetfrågorna och budgetunderskottet vill jag till Agne Hansson säga att Vänsterpartiet har, i sin krismotion och i sina tidigare budgetmotioner, lagt fram mycket seriösa förslag om hur man på lång sikt kan få ned det stora budgetunderskottet. Vi är helt på det klara med att det behövs.

Jag tycker att vi i den här debatten kan hålla oss till att debattera bostadsbidragen. Agne Hansson frågar efter finanseringen för de 400 miljoner kronorna för att kunna höja den nedre gränsen. Det finns för 1993 exempelvis 1,8 miljarder kronor i räntebidrag som den borgerliga majoriteten redan har fattat beslut om, och för 1994 finns det 3 miljarder kronor i generella bostadssubventioner. Dessa vill både den borgerliga majoriteten och Socialdemokraterna minska. Där finns ett utrymme. Det här förvånar mig, eftersom det har talats om att minska de generella subventionerna och öka de individuella. Det hade kunnat vara ett sätt att åtminstone ta hem en del. Man skulle kunna visa att subventionera skall tillgodogöras dem som har sämst ekonomi och som har störst behov av bostadsbidrag.

Så vidare till den andra frågan, som vi här har diskuterat, nämligen kretsen av bidragsberättigade. Det är idel undanflykter som både Agne Hansson och tyvärr hittills även Socialdemokraterna anför, eftersom man inte ens har ytterligare berört frågan. Varför kan vi inte fatta ett delbeslut, när vi nu är helt överens? Det är ytterst märkligt, och det återspeglar en hycklande inställning från övriga partier, som inte är intresserade av att åstadkomma den förändringen.

Jag vill än en gång betona att Partnerskapsutredningen, som man hela tiden hänvisar till har på det här området inga direktiv. Utredningen har andra direktiv. Det finns en rad andra frågor att utreda i vad gäller de homosexuellas rättigheter och ställning i vårt samhälle, men inga när det gäller bostadsbidragen. Det finns ingen anledning att i dag vänta med att fatta detta beslut. Det är bara att skjuta ärendet framåt i tiden. Vi har inget fastlagt datum när förslag från Partnerskapsutredningen skall läggas fram. Det är råder osäkerhet om när förslaget kommer att läggas fram. Det har gjorts i en rad andra politiska frågor, när partierna har varit helt överens. Om man nu vill göra en förändring kan man fatta beslutet och låta Partnerskapskommittén sköta resten. Där har man fullt upp med att klara av de övriga frågor som man är ålagd att göra, men det går inte särskilt fort fram. Det förklarar inte varför den borgerliga majoriteten och Socialdemokraterna inte kan gå med på det här kravet.

Jag vill återigen hänvisa till den socialdemokratiska motionen, och jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 62 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att Vänsterpartiet och Eva Zetterberg är konsekventa i sin inställning till den nedre kostnadsgränsen. Det finns därför ingen anledning att ta upp en diskussion.

När det sedan gäller hur detta skall finansieras, kan man ha olika uppfattningar. Det är naturligtvis majoritetens uppfattning att man på sikt måste hitta en omläggning av bostadspolitiken som gör att fler kan klara sin hushållsekonomi utan att vara beroende av bidrag. Om det skall vara möjligt måste de generella subventionerna minska, som på sikt kan göra att de behovsinriktade subventionerna också kan minska. Det var inte den vägen som Eva Zetterberg angav i sitt finansieringsförslag. Det ökade ju ytterligare de generella subventionerna, och det är inte möjligt i nuvarande läge.

Vi kommer inte särskilt mycket längre i debatten om kretsen av bidragsberättigade. Jag förstår egentligen inte varför Eva Zetterberg nu tar upp en så omfattande debatt om det. Hon har själv inte lagt fram några förslag i frågan i anledning av propositionen, utan hon tar upp andra partiers förslag och argumenterar för dem. Det talar för den praxis som vi alltid har här, dvs. att vi avvaktar de utredningar som sitter, för att sedan lägga fram förslag. Det är självklart att även Partnerskapskommitténs förslag kommer att ha betydelse för hur man i framtiden skall lösa frågan om bostadsbidragen, även om det inte direkt är inskrivet i direktiven att man skall lägga fram förslag om bostadskostnadsgränser och annat för dessa kategorier.

Anf. 63 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! I frågan om de generella bostadssubventionerna har vi från Vänsterpartiets sida klart deklarerat att vi anser att de bör minskas på lång sikt. De bör framför allt omfördelas, så att de bättre än i dag kommer dem till godo som har sämre ekonomi. Därför tycker jag inte att vi kan kritiseras.

Däremot har vi klart angett att det är helt fel att gå in och göra de stora nedskärningarna 1993 och 1994, som den borgerliga regeringen gör. Vi tycker att det är en extremt dåligt vald period att påbörja minskningen. Det finns alltså ett utrymme att ta av, och det skulle man egentligen kunna göra för att höja den nedre gränsen. Det står jag fast vid.

Vad gäller frågan om kretsen av bidragsberättigade, är det alldeles riktigt att jag inte har väckt en egen motion. Jag visste att andra motionerade. Man behöver inte alltid ta fram egna förslag, när andra till fullo står för det man själv tycker. Jag stöder den socialdemokratiska motionen.

Jag vill än en gång påminna om att vi i våras hade en diskussion om detta, och om vi redan då hade fattat beslut om slopad begränsning av kretsen av bidragsberättigade, hade vi sparat åtskilliga kronor för de homosexuella personer som i dag lever tillsammans i ett samboförhållande.

Jag vill återigen hänvisa till att utskottet i andra situationer tar egna initiativ, där partierna säger att de har klargjort en fråga och att den inte behöver utredas ytterligare. Det är precis det som gäller i den här frågan. Från Vänsterpartiets sida har vi konsekvent haft uppfattningen att det är en orättvisa, och den kan vi med lätthet åtgärda. Övriga partier väljer att inte göra det.

Anf. 64 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Fru talman! Den 10 december 1948 antog FN deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna, och i dag, på dagen 44 år senare, är reglerna för bostadsbidrag föräldrade och diskriminerande för bl.a. homosexuella par.

Det har funnits möjlighet för hushåll utan barn att få bidrag, med vissa

avbrott, sedan 70-talet. Förutsättningen har dock hela tiden varit att hushållet bestått av man och kvinna. Denna diskriminering har riksdagen under långa tider accepterat. Tyvärr är inte denna fråga unik, utan riksdagen ligger efter sin tid även i många andra frågor, inte minst vad gäller arbetsformerna i huset. Det är därför viktigt att skapa ett förändringstryck.

Regeringen har påannonserat att kretsen av bidragsberättigade skall vidgas så, att även andra hushåll än de som endast består av man och kvinna skall få möjlighet till bostadsbidrag.

När det finns utredningar sägs det alltid att man återkommer senare. Det är då viktigt att markera vad man tycker – man kan inte bara sitta med armarna i kors och avvakta.

Vår reservation skall ses som en kraftig markering av att vi inte längre ställer upp på det här förhållandet. Därför yrkar jag bifall till reservation 4, fogad till bostadsutskottets betänkande 5.

Det är också intressant att en socialdemokratisk motion stöds av Ny demokrati och Vänsterpartiet men inte av Socialdemokraterna.

Jag tycker att det man läser i reservation 3 från Socialdemokraterna är litet magstarkt. Där står följande:

”Som anförs i motion Bo20 (s) har boendekostnaderna ökat dramatiskt främst i nya bostadshus och då inte minst beroende på det bostadsfinansieringssystem som regeringspartierna med stöd av Ny demokrati drev igenom i riksdagen våren 1992 – –.”

De reglerna har inte trätt i kraft ännu, så det är litet märkligt att boendekostnaderna skulle ha ökat beroende på dem.

Britta Sundin annonserade att vi skulle analysera effekterna. De effekter som vi hittills har sett är att byggkostnaderna har sjunkit med 10–15 %, och det är bra.

Sedan måste man säga att hyreshöjningarna de senaste åren har varit osedvanligt stora. Det beror inte minst på skattereformen, där Socialdemokraterna och Folkpartiet stod för stora hyreshöjningar genom de skattehöjningar som blev följden.

Det är faktiskt ni Socialdemokrater som har stått för de stora höjningarna. Jag förstår inte varför ni är så förtjusta i skattehöjningar inom boendet. Nu har ni tryggt hyreshöjningar även för 1994, genom överenskommelsen med regeringspartierna. Vi återkommer närmare till det här när vi skall debattera krispropositionen. Socialdemokraterna måste numera betecknas som hyreshöjarpartiet både i regeringsställning och i opposition.
(Applåder)

Anf. 65 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tänkte egentligen bara diskutera frågan om kretsen av bidragsberättigade, men så lyssnade jag på Agne Hansson när han talade om en eventuell finansiering av ett förbättrat bostadsbidrag, som föreslås från socialdemokratisk sida.

I kammaren diskuterades det tidigare i dag en annan form av boende, fängelseboende. Regeringspartierna är beredda att lägga 400-500 friska miljoner på fängelseboendet.

Det handlar faktiskt om hur man prioriterar här i livet, Agne Hansson.

Det handlar om huruvida man är beredd att ta fram pengarna för barnfamiljer och andra eller om man skall låsa in folk under en längre tid till en mycket hög kostnad. När det gäller det förslaget är det dessutom så, att den borgerliga majoriteten inte avvaktar de utredningar som finns på området, utan man kör så att det bara skvätter om det.

Nu skall jag gå över till frågan om kretsen av bidragsberättigade. Den motion som jag har väckt handlar inte om en ny fråga. Den handlar, precis som Dan Eriksson i Stockholm sade, om att det i bostadsbidragslagstiftningen görs en klart diskriminerande insats. I den sägs att det är man och kvinna som kan vara berättigade till bostadsbidrag.

Personer av samma kön som bor tillsammans – de kan vara homosexuella, två syskon av samma kön eller två personer som inte har något kärleksförhållande – utestängs i dag från möjligheten att få bidrag till sitt boende, om de skulle vara berättigade till det.

Det är en orättvisa som har bestått under många år. Jag trodde att riksdagen, med den allmänna inställningen till diskriminering som finns här, skulle ta bort den.

Bara för homosexuella sammanboende kan den här diskrimineringen göra att de har upp till 700 kronor mindre per månad att leva på.

Jag har väckt den här motionen, eftersom jag tycker att regeringen är fruktansvärt slö. Regeringens uttalanden under resans gång har varit att det skall komma ett förslag.

Det skulle komma ett förslag 1992. I våras debatterade jag med socialminister Bengt Westerberg, som sade att det skulle komma ett förslag nu till hösten, men det kom inte. Därför litar jag inte på det som utskottet skriver om att ett förslag förväntas i februari. När jag dessutom lyssnar på Agne Hansson inser jag att det inte heller kommer något förslag i februari, utan det kommer när Partnerskapskommittén har harvat, och den kan harva i både ett och två år till.

Jag måste fråga Agne Hansson om det kommer något förslag i februari. Kan jag lita på att det som står i utskottsbetänkandet gäller, eller kommer man att skjuta frågan ytterligare framåt i tiden? Jag måste nog rikta en fråga till mina partikamrater också: Litar ni så mycket på regeringen att ni tror att det kommer ett förslag i februari?

Fru talman! Frågan om lika rättigheter för homosexuella har diskuterats mycket. Agne Hansson hänvisar nu till utredningen om registrerat partnerskap. Jag hade först tänkt berömma utskottet för att man inte gjorde den hänvisningen i betänkandet, men nu har man gjort det igen. Jag har betecknat den utredningen som en soptunna. Allt som har att göra med homosexuella, oavsett om det har att göra med registrerat partnerskap eller inte, hänvisas dit för att riksdagen skall slippa att ta ställning.

Det är faktiskt så, att den utredningen inte behandlar frågan om bostadsbidrag för sammanboende. Om vi skulle få ett förslag, och riksdagen skulle besluta om registrerat partnerskap, kommer bostadsbidragsreglerna antagligen att kunna tillämpas på dem som registrerar sitt partnerskap. Men de som väljer att bara vara sammanboende, eller syskon av samma kön som bor ihop, behandlas inte av utredningen om registrerat partnerskap.

Jag undrar hur vi skall lösa denna fråga, så att vi får fram ett system som

inte missgynnar andra samlevnadsformer än de där man och kvinna ingår. Jag skulle gärna vilja få några kommentarer från Agne Hansson om detta. Vad görs med dessa grupper? Om det kommer ett förslag från utredningen om registrerat partnerskap, vilket är osäkert, vad görs då med människor som inte berörs av detta – de kan vara homosexuella eller icke?

Fru talman! Jag litar inte på att regeringen kommer med något förslag i februari. Därför yrkar jag bifall till Ny demokratis reservation nr 4, och jag hoppas att också mina partikamrater stöder den.

(Applåder)

Anf. 66 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det som står i utskottets betänkande gäller naturligtvis.

Det var inte jag som förde in Partnerskapskommittén i debatten, utan jag tror att det var Eva Zetterberg som gjorde det. Jag anser emellertid att det senaste inlägget talar sitt tydliga språk för att de här övervägandena bör göras. De synpunkter som Kent Carlsson framförde liksom hans funderingar är skäl nog för att överväga denna fråga ytterligare. Jag delar uppfattningen att det inte finns någon anledning att haka upp sig på samlevnadsformen som sådan.

Att det, som Dan Eriksson i Stockholm sade, är en socialdemokratisk motion som nu får stöd av Ny demokrati och Vänsterpartiet kanske förklarar en del av den här litet yviga debatten.

Det förhållandet att majoriteten vill avvakta de förslag som regeringen har aviserat skall inte uppfattas så, att vi är emot förändringar i den riktning som debattörerna här vill åstadkomma.

Anf. 67 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag berörde Partnerskapskommittén därför att Agne Hansson lade så stor vikt vid vad den utredningen skulle kunna komma fram till. Den fråga som jag tog upp ligger emellertid helt utanför det som Partnerskapskommittén skall syssla med. Det gäller här inte bara homosexuella utan även samboende av samma kön som inte har något förhållande.

Jag har i min motion skrivit att lagstiftningen bör utformas på ett sådant sätt att den omfattar alla sammanboendeformer – inte enbart homosexuellas sammanboende. Jag har föreslagit att orden "man och kvinna" i lagtexten skall bytas ut mot "personer". Det skulle lösa hela denna problematik.

Jag vet inte om man kan lita på att regeringen kommer med ett förslag, och det vore bra att här få bekräftat att det kommer ett förslag i februari. Utskottet har tidigare, såvitt jag vet, föreslagit riksdagen att ge till känna sitt krav att regeringen skall återkomma, men trots detta har regeringen inte framlagt något förslag. Ett klarläggande på den punkten vore mycket värdefullt för den fortsatta debatten.

Sedan skulle jag faktiskt också vilja ha en kommentar till frågan vilka politiska prioriteringar man gör inom regeringspartierna. I förmiddags diskuterade vi ett förslag från den borgerliga regeringen som majoriteten här uppenbarligen stöder och som skulle kosta oss ungefär 400 nya, friska miljoner varje år och dra investeringskostnader på 1,2 miljarder. Det gällde en annan form av boende, nämligen fängelseboende. Det handlar här om politiska

prioriteringar. Såvitt jag kan förstå är fängelseboendet viktigare för Agne Hansson och regeringspartierna än att se till att barnfamiljer och andra kan få bo drägligt och ändå ha pengar över till annat.

Anf. 68 BRITTA SUNDIN (s):

Fru talman! Jag kan förstå Kent Carlssons otålighet i den här frågan. Jag kan också förstå att Kent Carlsson inte litar på regeringen. Men, Kent Carlsson, låt oss hoppas att regeringen ändå håller något löfte.

Anf. 69 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag är förvånad över att Britta Sundin och mina andra partivänner litar på regeringen i den här frågan. Ni har i utskottet krävt ett tillkännagivande till regeringen att återkomma i frågan om vilka som skall vara biddragsberättigade. Det har regeringen inte gjort, utan man har skjutit på frågan.

Ett bifall till reservationen från Ny demokrati innebär inte att man binder sig för några pengar, utan det betyder bara att riksdagen uttalar att man tycker att regeringen har väntat litet för länge och bör återkomma med förslag i februari. Jag tycker inte att det vore för mycket begärt att riksdagen gjorde ett tillkännagivande till regeringen.

Min otålighet kan ju bero på att frågor som rör homosexuella rättigheter gång på gång skyfflas till utredningar, framför allt till den soptunna som jag kallar utredningen om registrerat partnerskap. Jag är inte bara otålig utan börjar även bli rätt förbannad över att det bara är en massa utredande och att man försöker skuffa undan frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande justitieutskottets betänkanden 1992/93:JuU11, JuU13 och JuU14, lagutskottets betänkande 1992/93:LU10, bostadsutskottets betänkande 1992/93:BoU9, konstitutionsutskottets betänkande 1992/93:KU11, skatteutskottets betänkanden 1992/93:SkU2, SkU3, SkU4, SkU5 och SkU7, försvarsutskottets betänkanden 1992/93:FöU2, FöU3 och FöU4, socialutskottets betänkanden 1992/93:SoU7 och SoU8, utbildningsutskottets betänkanden 1992/93:Ubu4 och Ubu6, trafikutskottets betänkanden 1992/93:TU5, TU6, TU7, TU9 och TU13, näringsutskottets betänkanden 1992/93:NU12, NU13 och NU15 samt bostadsutskottets betänkanden 1992/93:BoU4 och BoU5.

Justitieutskottets betänkande JuU11

Återförvisningsyrkandet

Kammaren biföll med 169 röster mot 130 det av Jerry Martinger under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m.

Återförvisningsyrkandet hade alltså bifallits med erforderligt antal röster, dvs. minst en tredjedel av de röstande.

Justitieutskottets betänkande JuU13

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande JuU14

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU10

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU9

Utskottets hemställan bifölls.

Konstitutionsutskottets betänkande KU11

Mom. 1–3 (lagförslaget m.m.)

Först biträdde reservationen av Thage G Peterson m.fl. med 117 röster mot 15 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till meningsyttringen av Bengt Hurtig. 170 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 168 röster mot 132 för reservationen av Thage G Peterson m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4–6

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU2

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU3

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU4

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU5

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande SkU7

Utskottets hemställan bifölls.

Försvarsutskottets betänkande FöU2

Utskottets hemställan bifölls.

Försvarsutskottets betänkande FöU3

Utskottets hemställan bifölls.

Socialutskottets betänkande SoU7

Utskottets hemställan bifölles.

Socialutskottets betänkande SoU8

Utskottets hemställan bifölles.

Utbildningsutskottets betänkande UbU4

Mom. 3 (resurstilldelningen till fristående skolor)

Utskottets hemställan bifölles med 168 röster mot 133 för reservationen av Lena Hjelm-Wallén m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4 (lagbestämmelsen om kommuns skyldighet att lämna bidrag till fristående skolor, godkända för vanlig skolplikt)

Utskottets hemställan bifölles med 288 röster mot 12 för meningsyttringen av Thommy Ohlsson.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Utbildningsutskottets betänkande UbU6

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU5

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU6

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU7

Mom. 1 (lagen om överlastavgift)

Utskottets hemställan bifölles med 169 röster mot 133 för reservationen av Sven-Gösta Signell m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU9

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU13

Utskottets hemställan bifölles.

Näringsutskottets betänkande NU12

Utskottets hemställan bifölles.

Näringsutskottets betänkande NU13

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande NU15

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU4

Mom. 2 (bostadsanpassningsbidrag vid nybyggnad m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 170 röster mot 134 för reservationen av Oskar Lindkvist m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU5

Mom. 5 (bostadskostnadsgränserna)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 134 för reservation 3 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 6 (kretsen av bidragsberättigade)

Utskottets hemställan bifölls med 257 röster mot 46 för reservation 4 av Dan Eriksson i Stockholm. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

31 § Meddelande om sammanträdet måndagen den 14 december

Anf. 70 TALMANNEN:

Såsom aviserats i Riksdagsveckan är det önskvärt att de ledamöter, som skall tala i ärenden som kommer upp till behandling på måndag, anmäler sig till talarlistan senast kl. 12.00 i morgon.

På kammarkansliet kommer att upprättas en talarlista till måndagens ärenden redan i morgon eftermiddag.

Ärendena till måndagen kommer att finnas delade här i kammaren ca kl. 14.30 i eftermiddag.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 13.02 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30, då de till dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

32 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1992/93:141 Ändring i brottsbalken m.m.

Motionerna

med anledning av skriv. 1992/93:145 Redogörelse för svenska företags verksamhet i Sydafrika

1992/93:U11 av Karin Falkmer (m)

1992/93:U12 av Birger Hagård och Hugo Hegeland (m)

1992/93:U13 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)

med anledning av skriv. 1992/93:147 Ägande av den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten m.m.

1992/93:Kr4 av Åke Gustavsson m.fl. (s)

1992/93:Kr5 av Elisabeth Persson m.fl. (v)

1992/93:Kr6 av Simon Liliedahl (nyd)

Justitiekottets betänkande

1992/93:JuU12 Ändring i rättshjälpslagen m.m.

Lagutskottets betänkande

1992/93:LU11 Ändringar i livsmedelslagen med anledning av EES-avtalet

Socialutskottets betänkanden

1992/93:SoU9 Ökad konkurrens inom kommunal verksamhet

1992/93:SoU10 Ändrat huvudmannaskap för vissa institutioner inom ungdomsvård och missbrukarvård

Utbildningsutskottets betänkande

1992/93:UbU3 Ny högskolelag m.m.

Trafikutskottets betänkanden

1992/93:TU8 Organisationen av riksfärdtjänsten

1992/93:TU10 Fritidsbåtsregistret

Jordbruksutskottets betänkanden

1992/93:JoU6 Ändringar i vissa lagar på jordbruksområdet i anledning av EES-avtalet

1992/93:JoU9 Vissa jordbrukspolitiska frågor

Näringsutskottets betänkanden

1992/93:NU9 Ändringar i lagstiftningen om banker och andra kreditinstitut

1992/93:NU10 Ändringar i lagstiftningen på värdepappersområdet

1992/93:NU14 Ökade insatser för europeiskt forsknings- och utvecklings-
samarbete

1992/93:NU21 Ändrat ikraftträdande av lagbestämmelser om lämplighets-
prövning av större ägare i bankaktiebolag

33 § Kammaren åtskildes kl. 14.31.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 10 (del-
vis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 16 § anf. 30 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 19 § anf. 36 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 13.02 och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1992/93:42
10 december 1992

Torsdagen den 10 december

1 § Justering av protokoll	1
2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 9 december	1
Jordbruksutskottets betänkande JoU8	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU2	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU5	
Meddelande om samlad votering	2
3 § Villkorlig frigivning, m.m.	2
Justitieutskottets betänkande JuU11	
Debatt	
Jerry Martinger (m)	
Lars-Erik Lövdén (s)	
Anders Svärd (c)	
Karl Gustaf Sjödin (nyd)	
John Andersson (v)	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
4 § EES-avtalet och advokaterna, m.m.	5
Justitieutskottets betänkande JuU13	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
5 § Osann utsaga inför EFTA-domstolen m.m.	5
Justitieutskottets betänkande JuU14	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
6 § Ändrad handels- och föreningsregistrering	6
Lagutskottets betänkande LU10	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
7 § Vissa villkor för statens stöd till byggande av bostäder	6
Bostadsutskottets betänkande BoU9	
Debatt	
Rune Evensson (s)	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
8 § Ändringar i sekretesslagen	7
Konstitutionsutskottets betänkande KU11	
Debatt	
Kurt Ove Johansson (s)	
Bengt Hurtig (v)	
Tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)	
Inger René (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
9 § Dubbelbeskattningsavtal med Tyskland	20
Skatteutskottets betänkande SkU2	

	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
10 §	Dubbelbeskattningsavtal med Mauritius, m.m.	20
	Skatteutskottets betänkande SkU3	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
11 §	Dubbelbeskattningsavtal med Mexiko	20
	Skatteutskottets betänkande SkU4	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
12 §	Dubbelbeskattningsavtal med Botswana	21
	Skatteutskottets betänkande SkU5	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
13 §	Godkännande av en överenskommelse med Ungern om ömsesidigt bistånd i tullfrågor	21
	Skatteutskottets betänkande SkU7	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
14 §	Höjd beredskap	21
	Försvarsutskottets betänkande FöU2	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
15 §	Undanförsel och förstöring	21
	Försvarsutskottets betänkande FöU3	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
16 §	Verksamheten vid Försvarets datacenter	22
	Försvarsutskottets betänkande FöU4	
	Debatt	
	Magnus Persson (s)	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
17 §	Ett nationellt smittskyddsinstitut m.m.	24
	Socialutskottets betänkande SoU7	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
18 §	EES-anpassning av vissa regler om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m.	24
	Socialutskottets betänkande SoU8	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
19 §	Skolskjuts m.m.	24
	Utbildningsutskottets betänkande UbU4	
	Debatt	
	Lena Hjelm-Wallén (s)	
	Thommy Ohlsson (v)	
	Chris Heister (m)	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
20 §	Ytterligare medel till Forskningsrådsnämnden	33
	Utbildningsutskottets betänkande UbU6	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
21 §	Vissa luftfartsfrågor med anledning av EES-avtalet	33
	Trafikutskottets betänkande TU5	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	
22 §	Vissa ändringar i väglagen m.m.	33
	Trafikutskottets betänkande TU6	
	<i>Beslut fattades efter 30 §</i>	

23 §	Ändrade bestämmelser för traktorer och motorredskap, m.m. Trafikutskottets betänkande TU7 Debatt Jarl Lander (s) Elving Andersson (c) <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	33	Prot. 1992/93:42 10 december 1992
24 §	Redovisning av vissa infrastrukturkostnader med anledning av EES-avtalet m.m. Trafikutskottets betänkande TU9 <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	36	
25 §	Lag om teleterminalutrustning, m.m. Trafikutskottets betänkande TU13 <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	36	
26 §	Lagändringar till följd av att Näringsfrihetsombudsmannen av- vecklats Näringsutskottets betänkande NU12 <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	36	
27 §	Implementering av vissa EG-regler inom området teknisk kon- troll Näringsutskottets betänkande NU13 <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	37	
28 §	Medel till AB Göta kanalbolag Näringsutskottets betänkande NU15 <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	37	
29 §	Bostadsanpassningsbidrag Bostadsutskottets betänkande BoU4 Debatt Lennart Nilsson (s) Eva Zetterberg (v) Agne Hansson (c) Jan Andersson (s) <i>Beslut fattades efter 30 §</i>	37	
30 §	Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1993, m.m. Bostadsutskottets betänkande BoU5 Debatt Britta Sundin (s) Eva Zetterberg (v) Agne Hansson (c) Dan Eriksson i Stockholm (nyd) Kent Carlsson (s)	43	
Beslut	 Justitieutskottets betänkande JuU11 <i>Ärendet återförvisat till utskottet för ytterligare beredning</i> Justitieutskottets betänkande JuU13 Justitieutskottets betänkande JuU14 Lagutskottets betänkande LU10 Bostadsutskottets betänkande BoU9	55	

Konstitutionsutskottets betänkande KU11	
Skatteutskottets betänkande SkU2	
Skatteutskottets betänkande SkU3	
Skatteutskottets betänkande SkU4	
Skatteutskottets betänkande SkU5	
Skatteutskottets betänkande SkU7	
Försvarsutskottets betänkande FöU2	
Försvarsutskottets betänkande FöU3	
Försvarsutskottets betänkande FöU4	
Socialutskottets betänkande SoU7	
Socialutskottets betänkande SoU8	
Utbildningsutskottets betänkande UbU4	
Utbildningsutskottets betänkande UbU6	
Trafikutskottets betänkande TU5	
Trafikutskottets betänkande TU6	
Trafikutskottets betänkande TU7	
Trafikutskottets betänkande TU9	
Trafikutskottets betänkande TU13	
Näringsutskottets betänkande NU12	
Näringsutskottets betänkande NU13	
Näringsutskottets betänkande NU15	
Bostadsutskottets betänkande BoU4	
Bostadsutskottets betänkande BoU5	
31 § Meddelande om sammanträdet måndagen den 14 december . .	58
Talmannen	
Ajournering	58
Återupptagna förhandlingar	59
32 § Bordläggning	59